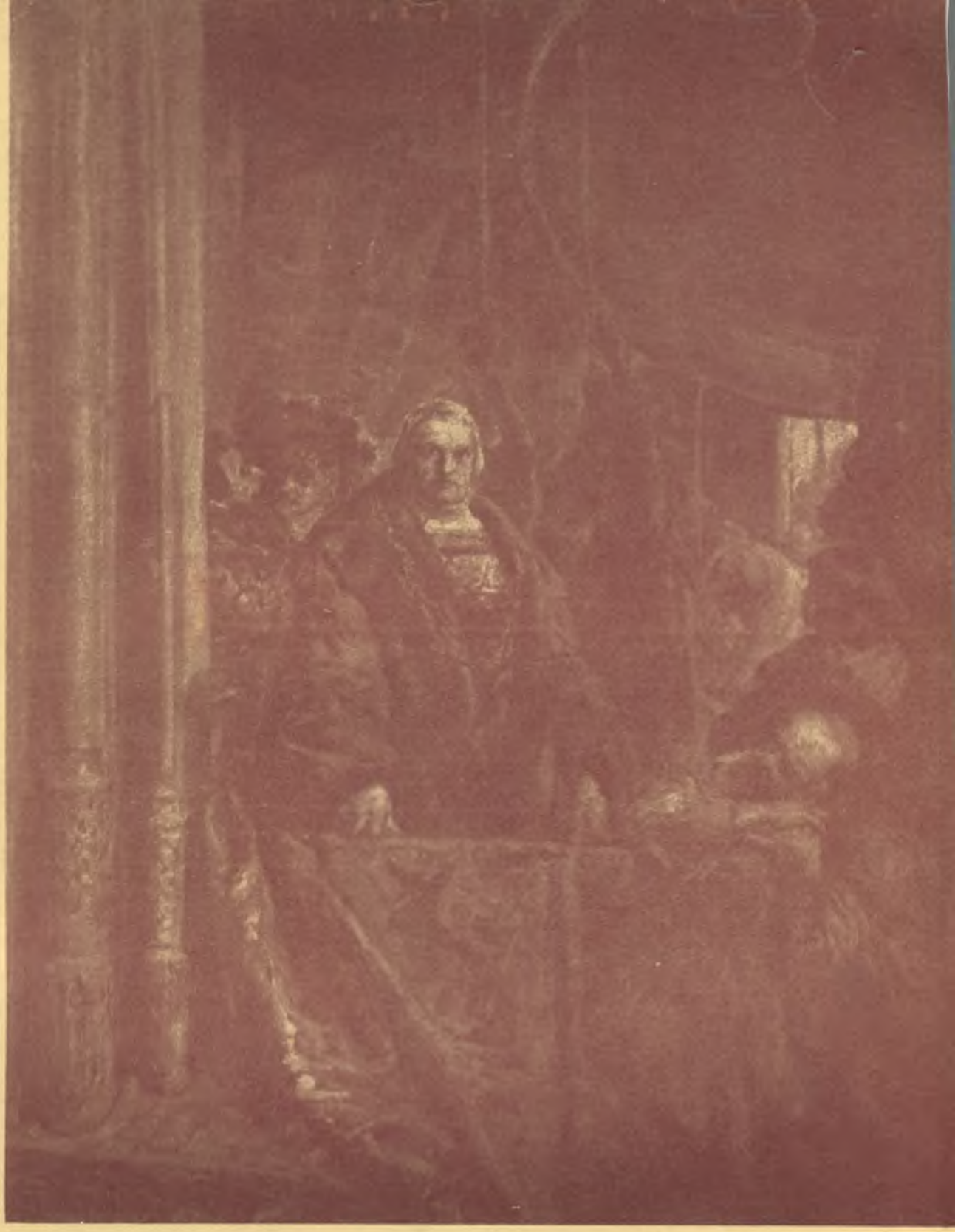

KARYS

1959

BALANDIS
— APRIL

KARYS

1 9 5 9
Nr. 4 (1351)

Redaktorius Zigmas Raulinaitis

Redaktoriaus pavaduotojas Stasys Butkus

Kalbinę dalį redaguoja Kazys Kepalas

Dailiosios literatūros dalį redaguoja Vincas Jonikas

Administratorius Leonas Bileris

*

Leidžia L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius

Atskirus skyrius redaguoja:
Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje.
Justinas Liaukus — Karinės žinios.
V. A. Mantautas — Tremties Trimitas
Kunigunda Kodatienė--Šaulė Tremtyje

TURINYS

P. Alšėnas — Laiko ir darbo reikšmė 97
A. Ringys — Žygiuojame Dauguvos link 98
S. Dirmantas — Katras yra didesnis? 100
A. G. — Gusarų pulke 104
R. Kisielius — Naktis ant Nemuno 106
S. Butkus — Augino tėvas savanorį 107
V. Mac. — Nereikalingi popiergaliai 110
Tremties Trimitas 112
Šaulė Tremtyje 114
P. Dirkis — Karys ir mes 115
Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje 117
Karinės žinios 118
Veteranų veikla 120

Bendradarbiai

K. Ališauskas, P. Alšėnas, J. Apyrubis, V. Augustinas, A. Balčiūnas, B. Balčiūnas, A. Bernotas, P. Bliumas, P. Būtėnas, E. Čekienė, P. Dirkis, S. Dirmantas, K. Jankūnas, V. K. Jonynas, J. Juodis, J. Almis Jūragis, Dr. K. Jurgėla, J. Kiaunė, Marių Žuvėdra, Nėlė Mazalaitė, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl. Mingėla, A. Novickis, T. Papartis, V. Perminas, P. Plechavičius, A. Reklaitis, M. Rėklaitis, V. Raulinaitis, J. Skardis, A. Sodaitis, Dr. V. Sruogienė, Mag. Hist. K. Stalšanas, J. Šarūnas, E. Šulaitis, V. Šventoraitis, J. Tumas, O. Urbonas, J. Vėgelis, V. Vilkutaitytė-Gedvilienė, B. Vrublevičius.

ATSTOVAI: Balys Brazdžionis, Chicago, Ill. Andrius Mart. Cieminis, Rochester, N. Y. Stasys Misiūnas, Omaha, Nebr. Jonas Citulis, Cleveland, Ohio. V. Šalkūnas, Australija. Morkus Šimkus, Baltimore, Md. Kazys Trečiokas, Newark, N. J.

PLATINTOJAI JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Boston, Mass.—"Baltic Florists",
Brockton, Mass.—A. Mantautas,
Chicago, Ill.—J. Karvelis, "Margiriai", J. Memėnas, K. Rožanskas.
Cleveland, Ohio—V. Ročiūnas,
Detroit, Mich. — "Neringa", V. Perminas.
Grand Rapids, Mich.—J. Belinis,
Los Angeles, Calif.—V. Prižgintas,
Philadelphia, Pa.—A. Impulevičius,
Newark, N. J.—Kazys Trečiokas,
Rochester, N. Y.—P. Saladžius, A. Sabalis,
Waterbury, Conn.—V. Vaitkus.

KANADOJE:

Hamilton, Ont.—J. Pleinys, Z. Orvidas,
Toronto, Ont.—V. Aušrotas. A. Kuolas, J. Smolskis,
Montreal, Que.—"Parish Library",

ANGLIJOJE:

J. Bružinskas, 46 Springcliffe, Bradford 8, Yorks.
"Dainora", 49 Thornton Ave. London, West 4, Great Britain.

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas, 9 Cowper St., St. Kilda, Vic.
A. Kubilius, 131 Crozier Ave., Edwardstown, So. Australia.
P. Mažylis. 22 Aberdeen St., W. Geelong, Vic.
E. Stasys, 72 Canterbury Rd., Canterbury, Suburb, NSW.

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB Seminario Salesiano Altamira. Caracas.

THE WARRIOR. magazine for the veterans. of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except July and August by "KARYS", 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., U.S.A. Subscription $6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

KU biblioteka
093 00523530 0

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 4 (1351) BALANDIS - APRIL 1959

LAIKO IR DARBO REIKŠMĖ

PRANYS ALŠĖNAS

Yra sakoma, jog nieko nėra žmogaus gyvenime brangesnio, kaip laikas, o visdėlto žmonės jo labiausiai nebrangina. O reikėtų laiką branginti, nes prabėgusio laiko, ypač veltui praleisto, niekas dar nepajėgė sugrąžinti, nors ir kažin kaip būtų norėjęs.

Oxfordo saulės laikrodyje esąs šitoks įrašas: "Periunt et imputantur" — valandos bėga, dingsta ir jų trūkumas slegia mūsų pečius. Tikrai, kol jauni esam, atrodo, laiko marios prieš akis, tačiau, deja, tos "marios" netrunka išsekti ir mes pamatome, kad jau gyvenam gyvenimo saulėleidį, o kiek daug darbų dar nepadaryta, kiek siekių neatsiekta, tik ... laiko nebėra...

Taigi, kaip matome, laikas ir darbas — žmogaus gyvenime yra du didieji faktoriai. Praleisi laiką nieko neveikdamas, liks darbai nepadaryti, o darbų nepadaręs — nepaliksi įmynęs savo pėdsakų šioj žemėj ir neliks ženklo, kad žmogumi esi buvęs...

"Aš gėdinuosi savo tuštumo" — tarė Žodis Darbui.

"Aš žinau, koks aš esu beprasmis be tavęs" — atsakė Darbas Žodžiui. (R. Tagore). Kaip matome, tik šnekos — žodžiai be darbų — yra tuščia beprasmybė. Reikia laiką leisti neveltui, ir tuščiai nekalbėti, bet dirbti ir dirbti.

B. Zumeris, savo knygoje "Gyvenimo keliu" šita tema taip samprotauja: "Mes neišvengiamai apsigyvename darbo ar tuščių žodžių draugystėje. Nuo mūsų priklauso, ką pasirinksime ištikimuoju savo draugu: kietą darbą, nešantį sultingus pasisekimo vaisius ir gyvenimo įprasminimą, ar eilę tuščių žodžių, kurių skambėjime vilsimės patenkinę savo varganus troškimus ir norus".

Ypač mes, lietuvių tautos vaikai, šiuo metu būdami begaliniai didžiai nuskriausti, turime daug, o labai daug dirbti. Neužtenka mums šiandien to darbo, kurį dirbame fabrikuose ir kitokiose darbovietėse (turiu galvoje išeivius), užsidirbti kasdieninės duonos kąsnį, bet mes turime daug ir taip vadinamo pridėtinio darbo, kurio iš mūsų laukia pavergtoji ir nežmoniškas kančias kenčianti mūsų Tėvynė. Būdami išsklaidyti po plačius pasaulio kampus ir kampelius, mes privalome būti nevien tik paprasti darbininkai ar biurų ir raštinių tarnautojai, bet turime kartu būti ir visuomenininkai, organizacijų veikėjai, spaudos darbininkai, Tėvynės laisvinimo darbo talkininkai ir kitokie, kitokiausi...

Kitų tautų išeiviai, kurių tėvynės laisvos, nė pagalvoti gal nepagalvoja, kokio ryžto ir kokių pastangų reikia tiems, kurie, kaip sakoma, "nevien tik duona sotūs", atseit, turi ir kitų kilnių tikslų.

Šias mintis apie laiką ir darbą norisi užbaigti viena pastraipėle iš minėtosios B. Zumerio knygos: "Laimingas yra žmogus, kuris atrado savo pašaukimą ir atsidėjęs dirba savo darbą, padarydamas jį galimai tobulesnį. Šitoks žmogus yra ir bus laimingas, nes jį lydi darbo palaima..."

ŽYGIUOJAME DAUGUVOS LINK

A. RINGYS

Gen. St. Raštikis savo atsiminimų "Kovose dėl Lietuvos" 1-mo tomo 147 puslapyje rašo:

"Pagaliau 1919 m. rugpjūčio vidury atėjo paskutinio didelio puolimo prieš bolševikus pradžia. Dusetose gavome įsakymą vėl pulti bolševikus ir baigti varyti juos iš Lietuvos žemės.

Lietuvos kariuomenės vadovybė buvo suderinusi mūsų kariuomenės veiksmus su mūsų kaimynų, lenkų ir latvių, karo veiksmais. Tai buvo bendras visų trijų kaimynų žygis prieš bolševikus. Jo pirmutinis tikslas — pasiekti Dauguvos upę".

Augščiau mano pabrauktas gen. St. Raštikio pasakymas prieštarauja duoto įsakymo pradėti puolimą prieš bolševikus daliai, kur kalbama apie bendrą veikimą su kaimynais ir tuo iškreipia istorinį faktą.

Kad būtų aiškiau, kaip tikrumoje buvo, duodu čia visą kovų eigą Ukmergės bataliono bare nuo Salako iki Dauguvos upės.

Taigi 1919 metais rugpjūčio mėn. Ukmergės bataliono štabas ir 2-ji kuopa stovėjo Narūnų kaime į pietus nuo Salako. Kitos kuopos ir kulkosvaidžių komanda (kulkosvaidžiai ir jų tarnyba buvo priskirti kuopoms) buvo užėmę barą prieš bolševikus rajone kaimų: Pokerniškiai, Pudokiškiai, Novikai, Drobiškės. Priešas buvo įsitvirtinęs senuose Pirmojo Pasaulinio karo rusų apkasuose, rajone kaimų: Nieseckai, Biržūnai, Gerviškės, Sorokovka. Tai buvo kiek į šiaurvakarius nuo Salako.

Vieną sekmadienio naktį, rugpjūčio mėn., apie 11 valandą buvo gauta šifruota telefonograma. Ją iššifravus, paaiškėjo augščiau minėtas įsakymas Ukmergės batalionui auštant iš sekmadienio į pirmadienį pradėti puolimą, kurio tikslas išvaryti priešą iš Lietuvos žemės ir pasiekti Dauguvos upę. Įsakyme buvo įsakmiai pabrėžta, kad buvo tartasi su lenkų karo vadovybe pradėti puolimą bendrai, bet nesusitarta, nes lenkai atsisakę bendrai veikti. Toliau puvo pasakyta, kad puolimą vykdysime vieni ir kad mūsų dešinysis sparnas lieka atviras. Apie latvius įsakyme nieko nebuvo pasakyta. Nebuvo pasakyta gal todėl, kad mūsų batalionas veikė dešiniajame sparne ir su latviais negalėjo sueiti į sąlytį.

1919 m. rugpjūčio 24 d. iš sekmadienio į pirmadienį, įsakyme nurodytu laiku, puolimas buvo pradėtas. Kairiajame bataliono sparne veikė pirmasis pulkas. Auštant mūsų kuopos pajudėjo pirmyn, bet sutiko smarkų priešo pasipriešinimą. Užvirė smarki šautuvų ir kulkosvaidžių ugnis iš abiejų pusių ir tęsėsi beveik be pertraukos visą dieną. Apie pietus jau atsirado sužeistų. Jų tarpe buvo du karininkai ir keletas kareivių, kurie buvo pasiųsti į perrišamąjį punktą.

Vieni pėstininkai be artilerijos pagalbos negalėjo priešo išmušti iš esamų įsitvirtinimų. Buvo pareikalauta artilerijos. Tą pačią dieną vakare atvyko baterija (2 patrankos). Baterijos vadas buvo karininkas P. Jau iš vakaro jis pasistatė bateriją, o rytui aušant, baterijos vadas su ryšininkais-telefonistais atsirado pėstininkų priešaky. Greit susirado stebėjimo punktą ant vienos trobos stogo ir, užsiglaudęs už dūmtraukio, nužiūrėjo priešo apkasus. Netrukus pasigirdo artilerijos šūvis, vėliau antras, ir baterija pradėjo veikti. Dvi patrankos šaudė kaip keturios. Pradėjus veikti artilerijai, kulkosvaidžių ir šautuvų ugnis iš mūsų pusės dar pagyvėjo. Iš priešo pusės šaudymas ėmė silpnėti. Priešas pradėjo trauktis. Mūsiškiai, šaukdami valio, puolė pirmyn ir šaudydami persekiojo priešą. Priešas dar bandė susilaikyti rajone kaimų: Samavai, Rusteikiai, Sloniškiai. Mūsiškiai lipo jam ant kulnų ir, artilerijos padedami, greit priešą išmušė ir iš šių įsitvirtinimų. Priešas traukėsi ir vakare buvo užimti Smalvai. Tai mažas bažnytkaimis. Antradienio naktį bataliono štabas jau buvo Smalvuose. II-os kuopos vadas karininkas R. buvo paskirtas Salako komendantu. Jo kuopą perėmė vadovauti kar. P. J.

Trečiadienio rytą apie 10-tą valandą stovime su bataliono vadu plk. J. K. Smalvų miestelio aikštėje ir kalbamės. Staiga pamatome bežygiuojančią skersai aikštę lenkų kuopą. Kuopą vedė jau gerokai žilsterėjęs karininkas. Kuopa nužygiavo šiaurės kryptimi ir pro mus pražygiavo apie 50 metrų atstu.

Supratome, kad lenkai, pamatę, jog ir be jų pagalbos triuškiname priešą, panoro užlįsti mums už akių ir pirmi paimti geležinkelio stotį — Turmontus. Jie veikė slaptai ir iš pasalų. Sakau slaptai, nes mus nepainformavo, kad jie nori veikti mūsų dešiniajame sparne ir nesudarė jokio ryšio su mūsų daliniais.

Lenkų kuopai pražygiavus, bataliono vadas įsakė tuojau parašyti įsakymą, kuopos vadui Rekašiui paspausti kuopą ir paskubinti užimti Turmontus. Kartu kuopos vadas buvo painformuotas ir apie pražygiavusią lenkų kuopą.

Vakare gavome pranešimą, kad Turmontai mūsų užimti ir kad priešas susilaikė į šiaurę nuo Turmontų esančiame plokštikalnyje.

Iš trečiadienio į ketvirtadienį naktį bataliono štabas jau buvo Turmontuose. Kuopos buvo užėmusios pozicijas į šiaurę nuo Turmontų jau minėtame plokštikalnyje. Čia priešas vėl buvo įsitvirtinęs senuose rusų apkasuose ir kietai laikėsi. Buvusi prie mūsų baterija mus paliko ir nuėjo kitiems daliniams padėti. Priešas gi gavo iš Daugpilio paspirties šarvuotą traukinį.

Apie 10 valandą ryto išėjome su vadu apžiūrėti mūsų pozicijas. Ėjome geležinkeliu. Tuojau už Turmontų prieš plokštikalnį skersai geležinkelį tęsėsi plynė, per kurią geležinkeliui buvo supiltas pylimas. Už pylimo per plokštikalnį buvo iškastas tarpeklis. Beeidami pylimu, pastebėjome kairėje, plynėje begulinčius tris priešo karius, kurie buvo nuogai išrengti ir, matyt, buvo neseniai nukauti, nes lavonai atrodė kaip gyvi. Mums beeinant pylimu, pradėjo priešas šaudyti iš partankos ir sviediniai krito čia pat į plynę tarp mūsų ir gulinčių nukautų priešo ka-

Mūsų kariai Dauguvos fronte 1919 m.

rių, bet nė vienas sviedinys nesprogo. Tik perėjus pylimą, sutikome bebėgančius iš fronto du eilinius. Bataliono vadas sustabdė juos ir paklausė: "Kur jūs, vyrai?" Vienas jų paaiškino, kad priešo sviedinys pataikė arti kulkosvaidžio, sužeidė keletą karių ir kad jie išsigandę dabar bėga. Bataliono vadas įsakė jiems grįžti prie kulkosvaidžio. Vėliau paaiškėjo, kad, kritęs arti kulkosvaidžio sviedinys, sužeidė du eilinius, o kiti išbėgiojo. Tuo metu bolševikai puolė paimti kulkosvaidžio, bet nespėjo, nes kulkosvaidžių komandos ltn. A. spėjo kulkosvaidį nutempti. Ltn. A. už tai buvo apdovanotas Vyčio Kryžiumi.

Čia paaiškėjo, kad priešas apšaudo mūsų pozicijas iš šarvuoto traukinio. Mūsų pėstininkai be artilerijos negalėjo prieš šarvuotį veikti. Buvo sumanyta užeiti jam į užpakalį ir sugadinti bėgius, kad negalėtų atsitraukti. Bet šarvuočio tarnyba, matyt, pastebėjo šį manevrą ir atsitraukė. Po to daugiau nebepasirodė.

Rytojaus dieną, t.y. penktadienį, pasirodė pražygiavę per Smalvas lenkai. Ketvirtos kuopos karininkas Tiutriumovas (perbėgęs pas mus iš rusų) pastebėjo, kad iš mūsų dešiniojo sparno kažkokie kariai daro perbėgimus 4 kuopai į priekį. Jis tuojau įsakė kulkosvaidininkui atidengti į juos ugnį. Lenkai, pajutę, kad juos apšaudo, grįžo atgal šaukdami: "Bracia litvini, bracia litvini". Tiutrumovas gi jiems sako: "Kakovo čiorta vy liezete siuda? Ubiraites k čiortu, na pravyj flang" (kokio velnio jūs čia lendate? Eikite po velnių į dešinį sparną).

Čia lenkai begėdiškai iš pasalų norėjo užlįsti į mūsų karių pozicijas. Tikslas labai aiškus: nepasisekus užimti Turmontų geležinkelio stoties, norėjo užlįsti į mūsų priekį ir užimti Kalkūnų geležinkelio stotį. Bet ir čia jiems nepasisekė.

Pasitraukus šarvuotam traukiniui, bolševikai nebeilgai laikėsi ir kitą dieną atsitraukė už Laukesos vienkiemio į kairę nuo geležinkelio Dūkštas—Kalkūnai. Šeštadienio vakare, dar prieš saulės nusileidimą, bataliono štabas jau buvo Laukesos vienkiemyje. Čia bataliono vadas pasakė: "Mūsų uždavinys atliktas". Bet mes dar nebuvome pasiekę Dauguvos, nes priešas dar tebebuvo šioje Dauguvos pusėje.

Mūsų 4 kuopos pozicijos buvo kiek į šaurę nuo Laukesos vienkiemio. Lenkai jau laikėsi mūsų dešinėje. Tai žinojome neoficialiai ir jokio ryšio su jais nelaikėme.

Vakare pirmą kartą savaitėje nuėjome gulti Laukesų vienkiemio daržinėn ant šieno. Aš ir ryšių komandos viršininkas nusirengėme, norėdami geriau pailsėti. Kažkodėl besirengiant man užėjo mintis, kad bolševikai naktį gali pulti, prasiveržti ir apsupti mus bemiegančius daržinėje. Bataliono vadas buvo atsargus ir atsigulė nenusirengęs ir net su ginklu prie diržo. Kaip pasakiau, taip ir įvyko. Bolševikai puolė mūsų dešinėje esančius lenkus. Lenkai panikoje ėmė bėgti. Mūsų laimei 4 kuopos viršila L. (dabar pulkininkas) su ginklu rankoje sustabdė bebėgantį lenkų karininką ir kitus lenkus ir grąžino atgal. Mūsų 4 kuopa prasiveržusius bolševikus sulaikė. 4 kuopos vadas, kar. K., matydamas lenkus panikoje bėgančius, nebesusigaudė ką daryti. Ir jei ne jo kuopos viršila L., bolševikai tikrai būtų prasiveržę ir mus apsupę. Šis įvykis parodė, kad mūsų uždavinys dar nebaigtas. Ir vėliau dar ilgai turėjome kariauti prieš bolševikus ir daug nesusipratimų turėti su lenkais. Po šio įvykio lenkai tiek susikompromitavo, kad daugiau nebepasirodė gana ilgai. Kur jie dingo nematėme. Tik išgaravo kaip kamparas.

Lietuvos Konsului New Yorke

VYTAUTUI STAŠINSKUI,

jo žmonai ALDONAI mirus gilią užuojautą reiškia

L. V. S. RAMOVĖ
New Yorko Skyrius

J. Mateika, Prūsijos kryžiuočių ordino mistras Albrechtas prisiekia Žygimantui 1525 m. Krokuvoje.

KATRAS YRA DIDESNIS

LIETUVOS DIDYSIS KUNIGAIKŠTIS ZYGIMANTAS AR LENKIJOS KARALIUS KAZIMIERAS DIDYSIS

S. DIRMANTAS

Tokį klausimą sprendžia bene ankstybiausia (1529 m.) lietuvio rašyta ir atspausdinta panegyrika. Seniau (kaip ir dabar!) buvo madoje prakalbomis ir net ir raštu girti didikus. Tik dabar nei tų didžponių, nei milžinų, nei vadų netekome: vienus patys nusmukdėm, kiti vėl patys nusivainikavo. Didžiūnams ponams pagirti buvo rašomos panegyrikos. Jos sudaro savotišką literatūros žanrą. Viena jų duodama žemiau. Šiuo gyriu pagerbiamas Lietuvos valdovas, suteikęs valstybei gana tobulą įstatymų rinkinį, t.v. kodeksą, kuris įėjo gyveniman ir istorijon Lietuvos Statuto vardu. Net valstybei žlugus, iki 1840 metų Lietuvos Statutas galiojo didžiuliuose plotuose nuo Černyhovo, Kievo, Besarabijos pasienio, Lietuvos Brastos, Mažosios Lietuvos, ir Kuršių kunigaikštystės. Okupantas — grobikas, nors darė pastangas, bet nesugebėjo duoti ko geresnio, o blogesnio — nedrįso. Lenkai, švenčią dabar 1000 metų sukaktį nuo krikšto priėmimo, gana anksti, nes 1347 m., jau buvo susirašę t.v. Vislicos statutą; bet jis buvo labai netobulas, nesisteminis: tiesiog paprastas chronologinis teisės normų rinkinys. Po to lenkai, nežiūrint poros rimtų bandymų, nesugebėjo sukodifikuoti savo įstatymų net iki nepriklausomybės pirmo praradimo. Kiti mūsų, pietų-rytų, kaimynai, Didžiosios Kievo kunigaikštystės mažrusiai, jau X amž. turėjo, kad ir trumpoką, kung. Vladimiro Šventojo duotą teisyną vardu "Ruskaja Pravda". (Ne rusiška, maskvinė, bet Kievo Rusės, vėliau Ukrainos). Didžrusių sudaryta Didžioji Maskvos Kun-tė savo teisyno susilaukė žymiai vėliau negu Lietuva: tik 1649 metais caras paskelbė "Sobornoje Uloženije Caria Aleksieja Michailoviča". Jis pasižymėjo azijatišku žiaurumu: už rūkymą tabokos buvo piaustomos nosys!

Žemiau duodamas pagyrimas buvo kaip ir kokia dedikacija ar įžanga į Lietuvos Statutą. Panegyrika, kaip ir pats statutas, buvo parašyti per Kievą Vilniun užklydusia, sena slaviška, bulgarų kilmės, bažnytine kalba. Pietų slavai buvo laimingesni negu mes: jų misijonieriai, šventieji ir apaštalams lygūs Kirilas ir Metodijus, patys buvo išmokę slavų kalbą ir davė pradžią slaviškai rašliavai. Rašmenys buvo naudojami savotiški, kiek panašūs į senuosius graikiškus, t.v. kirilica. Iš jų vėliau atsirado rusiškoji graždanka, kurią mums bruko nuo Muravjovo laikų. Šioji bažnytinė kalba tapo oficialia ir Lietuvos ir Kievo didžiųjų kunigaikštysčių raštinių vidaus reikalams kalba. Lenkiškoji XVI amžiuje dar nebuvo išsivysčiusi, nusistovėjusi ir oficialiems raštams mažai tetiko: patys lenkai plačiai naudojo kitą bažnytinę kalbą — lotynų.

Tekstas duodamas originalo kalba, mūsų raidėmis, ir laisvam vertime. Įdomumui patenkinti duodu pačiam gale kiek tų laikų mūsų kariškų nuostatų lenkiškus vertimus.

Spausdintam pavidale Lietuvos Statutas originalo kalba pasirodė Vilniuje tik trečioje redakcijoje 1588 metais. Greit priartės pagrindinės statuto t. y. antrosios redakcijos ar tiesiog Antrojo Lietuvos Statuto įsigaliojimo 400 metų sukaktuvės. Tas mane ir paskatino duoti KARIUI keleta rašinių surištų su šiuo mūsų valstybės žymiu kultūriniu kūriniu.

POCHVALA KOROLA ŽIKHIMONTA, Velikoho Kniazia Litovskoho, Ruskoho, Pruskoho, Žomojtskoho, Mazoveckoho i innych Pana i Dediča.

Sija prava (LStt) sut dany velikomu kniažstvu Litovskomu čerez osveconoje, najasnejšoje kniaže velikoho Žikhimonta karola Polskoho, velikoho kniazia Litovskoho, Ruskoho, Pruskoho, Žomojtskoho, Mazoveckoho i innych pana i dediča.

Jestli panove Polskije, korola Kazimera prozvali velikim Kazimierom; dla toje pričyny, iž no zbudoval nekolho mest i zamkov murovanych v Polšči: ovšem tohdy bolšije včinki sut korola Žikhimonta, kotoryj velikoho Kazimera prevyšil, ne tolko v budovaniu, ale i v hynšich velikich, a slavutnych rečach.

To jest napervej v oborone rečipospolitoje, prez nelutovanie pracy i rozumu svojeho vysokoho. Jakož napervej mocnoho neprijatelia v ludech i v bohactvie, kniazia velikoho Moskovskoho, pod ORŠOJU na holovu porazil: hde osmdesiat tisiač ludej z stotony Moskovskoho zostalo na placu; i rada jeho vsia prišla (et senatus eorum universus venit in captivitatem) i v vezenije jemu.

Ktomuž čerez ludi svoi okrutnoho valečnika Tatarina, tri krot znamenitie na holovu porazil: pervej pod KLECKOM, kotorych zostalo na polu placu dvanadcat tisiačej; druhij, raz na LOPUSZNOM, piat i dvadcat tysiačej Tatar zabitych zostalo na pliacu; a za KIJEVOM v soroku milach, sorok tisiačej Tatar na holovu pobil: i kotoryje prichodili v panstvo jeho milosti času nepohodlivoho, zimneho, ne vojennoho, čerez roztropnost i spravu jeho milosti, i čerez hetmana, i panov rad jeho milosti, tak daleko za Kievom v soroku milach, hde nikoli vojsko z velikoho kniažstva Litovskoho ne choživalo, za fortunoju jeho milosti, sut poražony, za tyjden pered hromnicami.

I ktomu chitraho valečnika, a mocnoho vojevodu Wološskoho, kotoryj čerez chitrost svoju, mnoho krot Turka, i cara Perekopskaho, i inych velekoroliov pražal: a vadže, čerez vysokuju spravu i rozum velikoho kniazia korola Žikhimonta i velikoho kniazia Litovskoho, kotorohož Voloskoho on na holovu porazil, i radu jeho pojmal i tak jeho zvytežil, i s nim večystyj pokoj učinil, i pod hold svoj podbil. Jakož mnoko korolev Polskich o to stojali, aby mohli vojevodu Voloskoho pod hold i poslušenstvo svoje podbiti, ale nikhdy ne mohli, odno tot veliki korol Žikhimont i velikij kniaz Litovskoj.

I tež ne mnejšij slavutnyj včinok včinil, khdyž mistra PRUSKOHO obludnoho zakonnika, kotoryj zovetsia zakonnikom, a žadnych obyčajev zakonnych nechovajet,—zvalčyl i zvytežil.

A dla toje pričiny, nechaj koždy uzrit v hroniki iž bolšije sut včinki i slavnejšeje velikoho korola Žikhimonta, a nižli velikoho Kazimera. Jestli na onyj čas, panove Polskije jjakom pervej pomenil, dla budovania nazvali korola Kazimera velikim Korolom; tohdy ovšem, vy panove Polskije, i my panove Litevskije, majem zvati velikim Žikhimontom za jeho včynki, kotoryje sut desiat krot bolšije včinki velikoho Žikhimonta, nižli velikoho Kazimera.

I tež MY LITVA, ne maluju slavu i čest davamy velikomu korolu Vladislavu i velikomu kniaziu Vitovtu dla ich velikich tež včinkov, kotoryje činim, a vedže, meži vsimi inimi, navyšej pokladamy, iž velikojo kniaženie Litovskoje, s pohanstva na vernuliku vere chrestians-

koj. Ale vedle pisma svetoho christianskoho, vera bez včinkov, martva jest; a preto, ačkolve dali nam veru christianskoju, ale včinkov christianskich nas byli ne naučili, PRAV nam NE DALI, čim bychmosia meli spravovati, jako sia cristiane spravujut.

Proto, tot jasnyj korol velikij Žikhimont i velikij kniaz Litovskij, zrovnal sia jest včinkom, s pervšim slavnym dedom svoim, velikim kniažem Vladislavom i stryjem svoim, velikim kniaziem Witovtom. Jako oni slavutnyje koroli, nas naučili very chrestianskoj, tak tež ot slavutnyj, jasnyj korol, nas naučil spravedlivosti čyniti.

Proto, ja Wojtech KHASZTOLT dedicz smurovanych KHERANOJU, vojevada Vilenskij i kancler velikoho kniažstva Litevskoho, khdym spravedlive včinki velikoho korola Žikhimonta i velikoho kniazia Litovskoho pana našoho dedičnoho vypisal, kotory, iž ješče vyšij i bolšij včinki kotoryje jeho milost za ščastlivoje panovanie svoje činil i činit budet. Kotoryje včinki istorija i khrachvove (historiographos) širej v krojnikach opisujut, leč na tot čas, što sia dotyčet ktomu pisaniu tych dosyt.

(Imta iš Dzialynskio kodekso, pagal: Zbior Praw Litewskich, Poznan, 1841).

GYRIUS KARALIAUS IR DIDŽIOJO LIETUVOS KUNIGAIKŠČIO ŽYGIMANTO [1]

Šie įstatymai [2] *yra duoti Didžiajai Lietuvos Kunigaikštijai šviesiojo ir skaisčiojo Kunigaikščio Didžiojo Žygimanto, Lenkų Karaliaus, Didžio jo Kunigaikščio Lietuvių, Rusų, Prūsų, Žemaičių, Mozūrų ir kitų... Pono ir Paveldėtojo.*

Jei lenkų ponai praminė savo karalių Kazimierą DIDŽIUOJU dėl tos priežasties, kad jis pastatė Lenkijoje keletą mūrinių miestų ir pilių, tai juo labiau yra žymesni darbai karaliaus Žygimanto, kuris pralenkė Didįjį Kazimierą ne tiktai statyboje, bet ir kitokiais didžiausiais ir garsiausiais žygdarbiais.

Ir tai visų pirma valstybės gynime, nesigailėdamas darbo ir savo augštojo proto. Nes:

Pirmiausiai, žmonėmis ir turtais galingą priešą, Didįjį Maskvinį kunigaikštį ties Orša sutriuškino[4]*, kur iš maskoliškos pusės aštuoniasdešimts tūkstančių negyvų liko lauke gulėti ir visa Jo taryba ir štabas pateko nelaisvėn.*

Taipogi trejetą kartų savo kariais smarkiai nugalėjo totorius, žiaurius kovotojus: pirmiausia, — ties Klecku[5]*, kur paguldė dvidešimt tūkstančių totorių. Antrą kartą ties Lopušna*[6]*, kur kautynėse krito dvidešimts penki tūkstančiai priešų. Ir trečią kartą net už 40 mylių už Kievo*[7] *smarkiai sumušė keturias dešimtis tūkstančių totorių, kurie buvo atėję į Jo Mylistos valstybę bjauriu, šaltu kariauti netinkamu metų laiku.*

Ir tas įvyko dėl Jo Mylistos sumanaus patvarkymo ir per Jo Mylistos Hetmaną ir Ponų Tarybą. O įvyko taip toli, net keturiasdešimt mylių už Kievo, iki kur Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės kariuomenė prieš tai niekuomet nenužygiuodavo[8]*. O buvo sumušti dėka gerosios Jo Mylistos laimės savaitę prieš Grabnyčias.*

Prie to gudrųjį kovotoją ir galingą Valakijos[9] *vaivadą, kurs savo išmanumu pakartotinai Turką ir Perekopo Carą ir daug kitokių valdovų nugalėdavo: o visgi Didysis Karalius ir Didysis Lietuvos Kunigaikštis Žygimantas savo augštu protu ir parėdymu anąjį Valakų gudruolį triuškinti sutriuškino ir jo tarybą (štabą) sugavo, ir su juo amžiną taiką padarė ir jį sau pasijungė.*

O kaip gi daug kartų lenkiški karaliai lig šiol stengėsi nugalėti Valakijos vaivadą ir padaryti jį paklusnų. O vienok jiems tai niekuomet nepavykdavo ir vien tik tasai Didysis Karalius ir Didysis Lietuvos Kunigaikštis Žygimantas tai įstengė padaryti.

Taipogi nemažiau garsųjį žygdarbį dar atliko, kai Prūsų Mistrą[10]*, veidmainį vienuolį, (kuris save vadina vienuoliu, o jokių vienuoliškų įžadų neprisilaiko), — nukariavo ir nugalėjo.*

Kiekvienas tepasižiūri kronikose ir įsitikina, kad žymesni ir garsesni yra darbai Didžiojo Karaliaus Žygimanto negu Kazimiero Didžiojo.

Jeigu anais laikais lenkų ponai, kaip augščiau paminėjau, vien dėl statybų pavadino karalių Kazimierą DIDŽIUOJU Karaliumi, tai juo labiau, Jūs, lenkiškieji ponai ir mes, lietuviškieji ponai, turime didžiuotis ir DIDŽIUOJU vadinti ŽYGIMANTĄ už jo žygdarbius, kurie dešimteriopai svaresni negu Kazimiero Didžiojo darbai.

Mes, LIETUVA, irgi nemažai garsiname ir duodam garbę Didžiajam Karaliui Vladislovui ir Didžiajam Kunigaikščiui Vytautui už jų taipgi didvyriškus darbus, o ypatingai augštai iškeliame, kad Jie Didžiąją Lietuvos Kunigaikš-

tystę nukreipė nuo pagonybės prie krikščioniškos tikybos. Bet pagal Švento Rašto žodžius "Tikyba be gerų darbų yra negyva". Taigi, nors anie buvo davę mums tikybą, bet nebuvo mus pamokę krikščioniškų darbų, nedavė mums ĮSTATYMŲ, pagal kuriuos galėtumėm elgtis, kaip turi elgtis krikščionys.

Taigi, šis Šviesusis Didysis Karalius ir Didysis Lietuvos Kunigaikštis ŽYGIMANTAS, savo žygdarbiais susilygino su garsiuoju savo protėviu Vladislovu ir su savo prodėde, Didžiuoju Lietuvos Kunigaikščiu Vytautu.

Kaip anie garbingieji karaliai[11] išmokino mus krikščioniškos tikybos, — taip ir šis garsusis ir šviesusis karalius Žygimantas, išmokė mus vykdyti teisingumą.

Todėl aš, Vaitiekus Gaštoldas[12], mūrytų Gerwanainių paveldėtojas, Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos Kancleris ir Vilniaus Vaivada, aprašinėju gerus ir teisingus darbus Didžiojo Karaliaus ir Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Žygimanto, mus paveldėjusio Pono, kuris dar žymesnius ir kilnesnius žygdarbius savo laimingojo viešpatavimo metu nuveikė ir dar nuveiks, apie kuriuos žygius istoriografai plačiau savo kronikose aprašys.

O tuo tarpu, kiek liečia šitą rašinį, užteks. Rašyta Vilniuje, 1529 m. sausio mėn.

PAVYZDYS XVI šimtm. lenkų kalbos. Paimtas iš leidinio :"Zbior prav litevskich od roku 1389 do 1529. Tudzież rozpravy seimove o tychże pravach od roku 1544 do roku 1563. Poznan, 1881".

A komv sthaczyey na voynye na samego y na konye nye dosthanye. Komv by nyedosthalo na voynye będączy sthaczyey, szamemu yescz, abo konyem yego: thedy ma s tem sztarszem ketmanskyem gdzye kolvyek yechacz, a vzyącz potrzebę szyszноszy sobye y konyem, a ma tho zaplaczycz vedlye vstavy. Drva mayą brac gdzye będą sthacz: nyszly domov rozbyeracz, plothov palycz. Sthavov vloczycz, any spuszczac, nye mayą, any travycz szytha, ny thesz yarzyn deptacz. A yeszly by khto takovą

W. Straleckis, Kazimieras Didysis ir jo meilužė Esterka

GUSARŲ PULKE

Turėjau laimės ne tik kad kariuomenėje tarnauti, bet kavalerijoje ir dar gusaruose. Ir kas tuomet Kaune nežinojo gusarų? Tų gražių raudonkelnių ir raudonkepurių vyrukų? P kaip gražu būdavo, kai sekmadieniais pulkas eidavo į bažnyčią.

Aš manau, kad ne vienai Marytei ar Magdutei širdį kutendavo, kuomet ji žvilgsnį mesdavo į žygiuojančias gusarų gretas Parodos gatvėje ar Laisvės Alėjoje.

Ne tik gusaruose tarnavau, bet ten ir gerą postą turėjau. Dirbau pulko štabe. Štabas tai pulko galva. Čia kaip veidrodyje atsispindi visas pulko gyvenimas. Čia sueina visos žinios ir raportai. Dirbdamas štabe lengvai galėjau sekti viso pulko gyvenimą. Visokių nuotykių būta. Žmonės keičiasi kas pavasarį ir rudenį. Vieni išeina, kiti ateina. Naujokų apmokymas, mokomas eskadronas, išleistuvės, kariuomenės šventės, poligonas ir manevrai. Oi kaip viskas tas gražu buvo. Galima būtų prirašyti ištisus tomus apie pulko gyvenimą. Tačiau tik viena kita smulkmena dar užsiliko galvoje, kurią aš ir norėčiau čia paminėti.

Balandžio mėn. 1 d. proga Lietuvoje buvo paprotys siųsti vienas kitam kokį nors linksmą atviruką ir vienas kitą apgaudinėti. Tokio papročio laikydamasis gusarų pulko arklidės budėtojas susitaręs su tvarkiniu nutarė, balandžio mėn. 1 dienos proga apgauti savo eskadrono vadą. Tvarkinys atsigulė ant grindų ir vaizdavo susilaužęs koją, o tuo tarpu budėtojas pranešė apie tai eskadrono vadui. Atvykęs vadas įžiūrėjo, kad juokas ne vietoje ir neatsižvelgdamas, kad tai buvo balandžio mėn. 1 diena, paskyrė abiems atatinkamą atlyginimą.

Užėmus Lietuvą rusams, gusarų pulkas paskubomis buvo perkeltas į Marijampolę ir ten apgyvendintas. Vieną rytą iš po nakties, buvo rasta visur iškljuotų, ranka rašytų, tokio turinio raštelių: "Po kareivinėmis yra paslėpta bomba, ji sprogs (buvo net ir data nurodyta), pasisaugokite! Smetonos karys".

Gal būt tie lapeliai buvo juoko tikslu iš

---

szkodę vczynil, thedy hethman nasz thakove lanczvchem karacz ma, a przetsye y szkody ony mayą opravovacz y gvalth placzycz.

Vertimas:

O jei kam karo žygyje pritruks pačiam ar jo arkliams patalpinimo (t.y. buto, maisto ir pašaro).

Jei kam, būnant kare, neužtektų patalpinimo, pačiam pavalgyti, ar jo arkliams: tada turi kur nors su hetmano viza (vyresniojo pažymėjimu) važiuoti ir pasiimti reikalingą maistą sau ir arkliams (pašarą), ir turi tai apmokėti pagal nuostatus (taksą). Malkas imti ten kur stovi: o ne namus ardyti, tvoras deginti. Prūduose nei tinklais nežuvauti, nei vandens nenuleidinėti, nei rugių laukus, nei vasarojų netrypti. O jeigu kas tokį nuostolį padarytų, tą mūsų hetmanas turi bausti grandine (t.y. sukaustyti), o vis vien turi anuos nuostolius atlyginti ir už prievartą pabaudą sumokėti.

VERTĖJO PASTABOS:

1 Zigmantas, Kazimiero sūnus (Antrasis mūsų, o Pirmasis lenkų skaičiavimu) Maskvos vadintas "Žygimont Litovskij". Valdė 1506 - 1548.

2 Jis davė Lietuvai garsųjį įstatymų rinkinį ar kodeksą, vardu Lietuvos Statutas.

3 Kazimieras Did., Lenkų karalius, vedęs Aldoną Gediminaitę; išvystė Lenkijoje mūrinę statybą ir pakėlė miestų gerbūvį.

4 1514.9.8 pirmasis oficialusis DLK hetmanas kung. Konstantinas Ostrogiškis, turėdamas 30,000 lietuvių, sumušė 80,000 maskviečių; jų 30,000 paguldęs, o vadą su pusantro tūkstančio bajorų ir daugybe karių paėmė nelaisvėn.

5 1506 totorių kilmės lietuvių kariuomenės vadas Glinskis vadovaudamas lietuviams bajorams ir samdytai DLK Aleksandro ir Lietuvos samdytiems lengviems raiteliams (t.y. racai ar serbų raiteliai). Čia daugiau nuopelnas Kazimiero pirmtakūno, brolio Aleksandro, mirusio Klecko kautynių metu.

6 Jau ir tada buvo palinkimas didinti skaičių kritusių priešų, ypač nekrikštų — totorių.

7 Čia panegyrikos autorius sumišo (o gal tyčiomis?) Algirdo ir Vytauto žygius iki Mėlynųjų (Pietų Bugo), Geltonųjų (Iguleco-Dniepro intakų) vandenų ir Juodųjų Jūrų paminėdamas.

8 Valakija tai dabartinė Besarabija, Moldavija: dalis Rumunijos tarp Dniestro, Sereto upių ir Juod. Jūros.

9 Po karo Zigmantas nugalėjo savo seserėną Albrechtą Hohencolerną, paskutinį kryž. ordeno magistrą. Jis tapo Liuterio pasekėju, pasivadino Prūsų kunigaikščiu ir iškilmingai 1525 m. Krokuvos rinkoje prisiekė Zigmantui klusnumą ir ištikimybę. Tą sceną atvaizdavo dail. Mateika garsiajam paveiksle "Hold Pruski".

10 Žodžiai "garbingi karaliai" rodo, kad ir Vytautas buvo pavadintas karaliumi.

11 Vaitiekus Gaštoldas, kitaip Wojtech Khasztolt, ar Albert Gasztold žinomas dar kaip Albertas Goštautas.

12 Istorija Zigmantą vadina ne Didžiuoju bet Senuoju.

Gusarų gretos Kaune Laisvės Alejoje 1938 m. V. Augustino nuotr.

klijuoti, bet, reikia pasakyti, kad daug baimės visiems įvarė. Kareiviai tą naktį bijojo kareivinėse miegoti. Kad nekiltų panika ir kareiviams drąsiau būtų kareivinėse tą naktį turėjo nakvoti karininkai. Be to, buvo pranešta ir rusams. Kiek jie čia vargo, kiek darbo padėjo su visokiais įrankiais bejieškodami paslėptos bombos. Bomba nebuvo surasta. Ji ir nesprogo.

Rusams Lietuvą inkorporavus į rusų teritoriją tuo pačiu laiku iš Lietuvos kariuomenės buvo sudaryti nauji daliniai ir ji visa įjungta į 29 Šiaulių teritorijos korpą. Iš visų trijų kavalerijos pulkų buvo sudarytas tik vienas kavalerijos pulkas pavadintas 26 kavalerijos pulku.

Sudarius naujus dalinius ir čia neapsiėjo be komedijos. Visi kariai turėjo priimti bolševikišką priesaiką ir bučiuoti jų raudoną skudurą. Tuo laiku, naujai suformuotas 26 kavalerijos pulkas vėl stovėjo Kaune, senoje savo vietoje. Atsimenu, kad tai priesaikai gan iškilmingai buvo pasiruošta. Į iškilmes buvo atsiųstas ir einąs komunistinės respublikos prezidento pareigas J. Paleckis. Jis čia pasakė labai ilgą kalbą, kuricje įrodinėjo, kodėl lietuvių tauta turėjo pasirinkti šitą kelią.

Priesaika buvo pravesta su visomis ceremonijomis, kokias tik bolševikai galėjo išgalvoti. Priesaiką ėmė visi, kaip karininkai, taip ir kareiviai, nes visi dar norėjo gyventi ir pamatyti kuo tas viskas baigsis. Bet ir čia įvyko netikėtumas. Vienas pulko karys atsisakė priimti tą priesaiką. Iš viso pulko, ir tik vienas. Aš manau, didesnio didvyriškumo nereikia nei jieškoti. Gaila, kad jo pavardės man neteko sužinoti. Buvau štabe ir pats savo akimis mačiau tą narsų vyruką lydimą dviejų sargų. Laukė nurodymų iš korpo štabo, nes šiaip nežinojo ką su juo daryti. Ką su juo pagaliau padarė ir kur jį padėjo, tolimesnių žinių neturiu.

A. G.

Gerb. KARIO skaitytojai, kurie dar neatsiskaitė už 1959 m. ir tie, kurie neatsilygino už KRYŽIUOČIUS, yra maloniai prašomi nedelsti. Raginimų siuntinėjimas yra sunki ir išlaidinga našta KARIUI.

ROMUALDAS KISIELIUS

NAKTIS ANT NEMUNO

Ten, kur naktis apsupus žemę
Su juoda liūdesio skara —
Ten kraujas Nemunu sruvena,
Ten kenčia mūsų Lietuva.

Jau gęsta viltys paskutinės
Kely skaudžių kančios dienų.
Užgęso žvaigždės sidabrinės,
Nutilo aidas mūs dainų.

Ir viskas dingo, kaip svajonėj,
Ir viskas dingo, kaip sapne,
Tik žėrintys padangių kloniai
Dar skęsta Nemuno dugne...

LAISVĖS ŽIEDAI

Bėga dienos į praeitį tylią,
Gęsta viltys širdy ir veiduos.
Kas prikels tave brangi tėvyne?
Kas tau laisvės žibintą paduos?

Kas supras tavo skausmo rytojų,
Nedėkingam vergijos kelyj?
Kas nuims grandines tau nuo kojų,
Jei maža tu, o jie dideli...

Jie žygiuoja į ateitį šviesią,
Jau laimėję sau laurus, taures.
Tu suklupus pagelbos šauki čia,
Bet jų širdys negirdi tavęs...

Nes maža tu, silpna ir bejėgė,
Bet gyva dar krūtinėj jaunoj.
Tavo kančios, kova ir rytojus,
Aidi brolių artojų dainoj...

Grįš dar džiaugsmas į Nemuno šalį,
Viltimi pasipuoš vėl veidai.
O ant vasaros divono žalio,
Skleisis laisvės ugningi žiedai...

MEILĖS PRELIŪDAS

Rytų upe plaukė didžiuliai laivai,
Kuriuos mes žvilgsniu palydėję,
Užmiršom ir naktį, ir šaltas bangas,
Ir rudenio dūkstantį vėją...

Nutilo mūs lūpose žodžiai tušti,
Kai tave meiliai apkabinęs,
Svajingai, lyg gėlę manosios buities
Glaudžiau prie krūtinės...

Kažkur snaudė miestas, alsavo naktis,
Kažkur šalta žemė drebėjo.
O upės šešėliais vis slinko laivai
Šauksme rudens blaškomo vėjo...

SIBIRO VĖJAS

Snaigių pūkuos paskendus šalta Aliaskos žemė,
Gražus žiemos pasaulis man tiesias prieš akis.
Į ledo kalnus skęsta pavakarys sutemęs,
Ir virš kalnų, lyg siaubas, išsitiesia naktis.

Per juodą jos padangę, toks alkanas ir piktas
Atūžia senas vėjas, ir jo baugioj dainoj,
Girdžiu, dar plaka širdys mirties kalnų prislėgtos,
Girdžiu, Sibiro tundra alsuoja tolumoj...

Šimtai vaizdų siaubingų man pro akis praeina.
Vėjo šauksme vaitoja tenai šalis mana...
Nuo ledo kalno kyla raudona šiaurės saulė,
Ir vėl jau gimsta žemei nauja kančios diena...

REKLAMŲ LIEPSNOJE

Reklamų liepsnoj dega paskendęs visas miestas.
Kančia ir meilė gimsta reklamų liepsnoje.
Gyvenimas čia auga, gyvenimas čia miršta,
Čia savo žiedus skleidžia mūs ateitis nauja...

Kasdien mūs sunkios pėdos praeina čia iš ryto,
Kasdien tos pačios pėdos sugrįšta vakare.
Pailsę ir suvargę mes skubam į rytojų,
O mūs rytojus dega reklamų liepsnoje...

GYVENIMO DULKĖS

Sauja purios žemelės, tai mano trapus kūnas.
Tik laikas mus atskyrė ir laikas mus suves.
Matau, kaip gęsta dienos, matau, kaip pilys griūna,
Jaučiu, kaip skausmas raižo kaktoj naujas raukšles.

Sausi išgeltę lapai nuo medžių tyliai krenta,
Jie grįžta vėl į dulkes, nes dulkės yra jie...
Gyvent, kovot ir mirti šios žemės laimei lemta,
Nes iš ios kapo kyla gyvenimai nauji...

AUGINO TĖVAS SAVANORĮ

STASYS BUTKUS

(Pradžia sausio mėn. Karyje)

PERLEIDŽIU MERGAITĘ DRAUGUI

Mes, kareiviai, cukraus gaudavome pakankamai, o civiliai mažokai. Berta apie tai žinojo. Aš nemėgau saldžiai ir buvau sudaręs cukraus atsargą — pilną nedidelį maišelį. Kartą Berta pasiskundė, kad gerianti nesaldintą arbatą. Aš užjaučiau ir daviau keletą gabaliukų cukraus. Bertai patiko ir pamatė, kad aš turiu daug cukraus. Na, ir prasidėjo nuo to laiko cukraus viliojimas. Mano maišelis supliušk o — cukraus liko tik ant dugno. O Berta vis tik cukraus ir cukraus. Pradėjo cukraus gabaliukus net kaip saldainius kramtyti.

Matau, kad jau velnias ima. Cukrumi neiššersi Bertos. Reikia nutolti. Pakviečiu iš stoties komandos lietuvį suvalkietį Praną, gražų vyrą, nuvedu į baraką ir supažindinu su Berta. Vienas kitam patiko. Gerai! Ir pradedu tarp jų pinkles narplioti. Praną dažniau pasikviečiu ir vis vedu į baraką ir palieku vienudu su Berta pasikalbėti. Mano cukrus liko ramus ir cukraus maišelis pradėjo augti ir pūstis. O Pranas su Berta beveik įsimyli.

Bolševikams paėmus Rusijos valdžią į savo rankas, mūsų dalinį išformavo, kaip senos carinės kariuomenės liekaną. 1918 m. sausio mėn. pradžioje mūsų kareiviams teko išvažinėti iš Murmansko krašto namo. Prano tėvai gyveno Minsko gubernijoje ir jis važiavo pas tėvus. O Berta su tėvu lieka čia.

— Kas daryti? — susirūpina Berta. — Praneli, ką tu galvoji?

Pranas kreipiasi į mane patarimo. Aš pradedu klausinėti Praną.

— Tau patinka Berta?

— Taip! Beveik įsimylėjau!

— Vestumei ją?

— Taip! Bet dabar neįmanoma.

Gerai! Ir sudarau planą. Pasakyk Bertai, kad tu, grįžęs pas tėvus į Minsko gub., pasitarsi su tėvais ir jai parašysi laišką, kad atvažiuotų vedyboms ir pasiliktų Minsko gub., nes iš ten į Lietuvą grįžti bus arčiau.

Pranui patiko mano planas, nors man pačiam atrodė neįvykdomas. Per tolimas kelias ir revoliucijos suirutė sukliudys. Bet reikėjo griebtis priemonių mergaitei nuraminti.

Berta pradėjo prašyti Praną, kad drauge vežtųsi ją į Minsko gub.

— Su kareiviais mergaitėms negalima važiuoti, — pasiteisino Pranas, ir jai priminė mano planą. Ir tai patiko Bertai.

— Gerai, pasakyk mano tėvukui, kad tu mane atsiimsi, — prašė Berta, — kad jis manęs neverstų už to vengro tekėti.

Pranas buvo nedrąsus. Nedrįso tėvui šnekėti.

— Tai, Bertut, kad aš nedrįstu tavo tėvuko... — teisinosi Pranas.

— Jeigu nedrįsti, tai parašyk raštelį, — Berta atneša popieriaus ir pieštuką, ir kviečia prie stalo.

—Kad ten prie stalo kortomis lošia ir į mane žiūrės, ką aš rašau. Nedrįstu ir ten, — dejuoja Pranas.

Energingoji Berta popierių ir pieštuką atneša Pranui prie narų (ant kurių gulėdavo darbininkai, o dienomis sėdėdavo. Lovų ir kėdžių nebuvo) ir įduoda rašyti. O Pranas visai nemokėjo rašyti. Nemokėjo net kaip paimti popierių ir pieštuką. Dviem pirštais paėmęs popierių už kampo ir pakėlęs, ir delne suspaudęs pieštuką, tokiu liūdnu veidu žiūrėjo į popierių, pieštuką ir mane, laukdamas mano pagalbos. Jam būklė buvo traginga, o man juokinga, bet Pranas vis dėlto susigriebė ir rado išeitį. Popierių ir pieštuką grąžino Bertai. Girdi, negražu tam pačiam kambaryje laiškus rašinėti. Ryt dar neišvažiuos. Užeis ir žodžiu tėvui pasakys.

Traukinyje pralaukėme tris paras, kol atkasė užpustytą geležinkelį. Pagaliau vidurnaktyje, kada jau miegojome, subildėjo traukinys ir pasijudino važiuoti iš Murmansko krašto. Pranui nebeteko užeiti pas Bertą.

1918 m. Pranas grįžo iš Minsko gub. nevedęs. 1920 m., kovų metu su lenkais, mūsų pulkui žygiuojant per Suvalkiją ir sustojus nakvoti Simne, pasiteiravau vietos žmonių, ar grįžo iš Rusijos tokie ir tokie. Pasakė, kad negrįžę. Vadinas, pasiliko Murmansko krašte. O Berta, tur būt, nesulaukusi Prano, ištekėjo už vengro. Nepatikima kareivio meilė tokiuose toliuose, kaip Rusija.

MOTERIS ĮVEIKĖ BELAISVĮ

1918 m. kovo mėn. mus lietuvių karius, grįžtančius iš Rusijos į Lietuvą, vokiečiai paėmė į nelaisvę ir uždarė Daugpilio tvirtovės viename forte (Latvijoje). Kasdien varydavo į darbus, ypač valyti rusų ir vokiečių kariuomenių užterštus pašalius. Belaisviai buvo išbadėję, o čia prie tvirtovės fortų moterys — spekuliantės rinkdavosi su duona (daugiau buvo burokų, negu miltų) ir pardavinėdavo belaisviams. Lupdavo nežmoniškai. Kas turėdavo pinigų —pirkdavo, bet dauguma neturėjo pinigų.

Kartą, grįžtant iš darbo, vienas belaisvis sugalvojo iš moters spekuliantės jėga išlupti duonos kepalėlį. Belaisvis stvėrė už duonos traukti, o boba neduoti. Ir prasidėjo tąsymasis tarp belaisvio ir bobos. Visas belaisvių būrelis ir vokiečių kareivis — mūsų sargybinis — stovi, žiūri ir juokiasi. Vokietis nieko nesako ir leidžia. Po ilgo tąsymosi pagaliau boba nugalėjo — iš belaisvio ištraukė duonos kepalėlį.

Birželio mėn. mus paleido iš nelaisvės. Visus lietuvius atvežė į Šiaulius. Pirmiausia uždarė į Frenkelio odų dirbtuvę prie ežero. Prie pat kranto ežere knibždėte knibždėjo smulkiausių žuvelyčių. Semk su katiliuku, kiek tik patinka. Taip ir padariau. Išbadėjęs sugalvojau žuvies pavalgyti. Pusę kareiviško katiliuko prisisėmiau ir išsiviriau. Bet neteko pavalgyti. Vieni kaulai. Tarp dantų mėsos nejaučiau. Kitą kartą jau nebegaudžiau tų žuvelyčių, nes pilvas naudos negavo.

Paskui mus perkėlė į kitą odų dirbtuvę prie plento Bubių link. Čia radome daug maisto. Lentų daržinėlėje buvo pilna smirdančio sūrio. Jau iš tolo jis smirdėjo. Kadangi buvo karštos dienos, tai šis smirdantis sūris dar labiau pasmirdo. Niekas to sūrio nelietė.

Čia prie vartų taip pat rinkdavosi moterys — spekuliantės su duona. Žiūriu, tarp kitų spekuliančių sėdi dar prieš karą man pažįstama mergaitė Elzė. Prakalbinau ją, bet ji užsigynė manęs nepažįstanti. Tur būt, bijojo, kad nepaprašyčiau jos duonos. Kiti belaisviai, išgirdę mūsų pašnekesį, pasipiktinę atsidūsėjo ir ištarė:

— Jums dar per maža buvo karo. Po keletos metų susitikę, nenorite kitas kito pažinti.

Birželio 24 d. paleido mus iš nelaisvės ir iš Šiaulių pėsčiomis grįžau namo.

PAGERBIA UŽ RAŠINĮ

Iš Vilniaus atsikėlus į Kauną, tuoj pat į dienraštį "Laisvę" (krikščionių demokratų) parašiau savo įspūdžius apie pirmąjį Lietuvos vėliavos pakėlimą Gedimino kalne Vilniuje (1919. I.1.).

Ilgą laiką neradau jo išspausdinto ir jau netekau vilties. — Gal netinkamai parašiau, — numojau ranka ir jau nebelaukiau jo išspausdinimo.

Pirmajai Vasario 16 d. šventei (1919 m.) ir mes kariai pasiruošėme. Papuošėme savo būstines ir kitaip pasirengėme. Suruošėme ir šiokį tokį paradą, nors dar uniformų neturėjome.

Girdžiu koridoriuje didžiausią mano būrio savanorių triukšmą. Įsiveržia į kambarį, kuriame ir aš gyvenau su kitais savanoriais. Jų priešakyje šiauliškiai gimnazistai su laikraščiu "Laisve". Pribėga prie manęs, griebia ant rankų ir pradeda mėtyti į viršų, šaukdami valio. Nežinau kas darosi ir už ką mane gerbia. Tik kai savanoriams nusibodo mane mėtyti, parodė dienraštį "Laisvę" su mano aprašymu apie vėliavos pakėlimą. Kulkosvaidininkai buvo patenkinti, kad tai parašė iš jų gretų.

Vieną dieną atvyksta į mūsų būrį gražiai pasipuošęs savanoris. Akiniai ant akių. Ramaus veido, tylus. Pasisakė grįžęs iš Vokietijos.

Bet ir naktibalda buvo. Kas vakaras išeidavo į miestą ir grįždavo vidurnaktį. Mes jau miegodavome ir negalėdavome susekti kelintą valandą jis grįždavo. Draugai pajuokdavo jį ir reikšdavo savo nepasitenkinimą, kad jis taip vėlai grįžta, bet jis nekreipė dėmesio ir kas naktį valkiojosi.

Kartą draugai nutarė jam iškrėsti išdaigą. Iš vienos ir kitos durų pusės sustatė vieną ant kitos po 3 kėdes. Už kėdžių pririšo virvę taip, kad grįžęs tamsoje užkliudytų virvę, sugriūtų ir kėdes nuverstų. Išėjo gerai. Tamsoje grįžęs mūsų naktibalda užkliuvo už virvės, pats sugriuvo ir kėdes nuvertė. Pakilo tamsoje didžiausias bildesys. Draugai prabudo, užsižiebė žiburį ir pamatė iš po kėdžių besikeliantį mielą naktibaldą. Na, ir davė jam velnių už valkiojimąsi per naktis.

Tai padėjo. Nuo to karto tik retkarčiais išsivilkdavo į miestą pamerginėti.

NEATSARGUMAS PAVOJINGAS GYVYBEI

Ir mūsų dalyje buvo keletas aukų dėl neatsargumo su ginklu arba dėl nedrausmingumo.

1919 m. vasarą Ausianiškių kaime, netoli Vievio, stovėjo mūsų bataliono pirmoji kuopa ir mano kulkosvaidininkų būrys. Kareiviai gyveno daržinėse. Kuopoje buvo šaunus kareivis žydukas, geras ir linksmas berniukas. Kareiviai jį mylėjo.

Kartą daržinėje minimas žydukas rodė savo draugams kaip jis veiktų durtuvu, susitikęs priešą. Šautuvą mėtė šiaip ir taip, nepatikrinęs jo ir tikėdamasis, kad jis tuščias. O pasirodo, kad jis buvo užtaisytas. Pagaliau iššovė ir vietoje nukovė kuopos kareivį Simą Želvį.

Antras įvykis pasitaikė jau rudenį bermontininkų fronte. Jauna mergaitė verpė. Greta jos atsisėdęs kareiviukas pradėjo su ja flirtuoti. Pagaliau priėjo prie negudraus flirto. Tikėdamasis, kad jo šautuvas tuščias, paėmė jį, nusitaikė į mergaitę ir sako:

— Aš tave šausiu.

— Šauk! — nusijuokė mergaitė.

Ir išsišovęs šautuvas mergaitę nukovė.

Mano būryje buvo vienas nedrausmingas kareivis Vincas Kavaliauskas. Jau esant fronte, Vievio bare prieš lenkus, mėgdavo be leidimo valkiotis. Kiek jį bariau, kiek ujau — niekas nepadėjo. Nors sunku draugą skųsti, bet jau teko kuopos vadui pranešti. Mano bausmės — be eilės tarnybon — negąsdino jo. Kantriai ir nemurmėdamas atlieka bausmę, ir vėl sau keliauja. Matyt, tokio būdo buvo. Ar poros pirštų ant vienos rankos neturėjo. O jų neteko per Didįjį Karą. Savo laukuose rado kažkokių gilzių. Pradėjo juos daužyti. Šie sprogo ir nutraukė jo rankos pirštus. Bet tai jo nepamokė.

Bolševikų fronte, Zarasų aps., mūsų dalies kareiviams buvo atvežta ir išdalinta šampalinių granatų. Karininkai ir puskarininkiai kulkosvaidininkus perspėjo, kad jas šaudyti galima tik iš šautuvų, bet iš kulkosvaidžių negalima, pavojinga.

Kur tau! Mūsų Vincas išradingas žmogus. Jam karininkas ar puskarininkis neautoritetas. Ką jie išmano. Reikia patiems ištirti.

Susiranda sau tokį pat 'išradingą kompanijoną" iš kuopos kareivių ir apkasuose, kai niekas nemato, vykdo savo planą. Įkiša šampalinę granatą į kulkosvaidį ir iššauna. Bet granata iš kulkosvaidžio neišlekia. Čia pat sprogsta ir abudu smalsuoliai vietoje žūva.

Tiesa, nebaigiau apie tą bausmę. Pranešęs kuopos vadui, pradedame tartis, kokią jam bausmę užkrauti.

Be eilės tarnybon nebijo. Barimas ir peikimas nieko neveikia. Fronte daboklės neturime, bet ir neapsimokėtų areštuoti. Ir ši bausmė jo nepataisytų. Kuopos vadas susimąsto. Paskui pakelia galvą ir sako man:

— Rusų kariuomenėje statydavo su šautuvu. Nors tai, atrodo, nedemokratinė bausmė, bet kad kitokios neišgalvojame. Pabandykime tokius nesuvaldomus statyti su šautuvu, kol vyriausybė išgalvos kitokią bausmę.

Ir pabandėme! Vincą pastatėme su šautuvu. Ši bausmė padėjo. Vincas jau nebesivalkiojo be leidimo. Matyt, ranka gerokai įskaudo.

Ši bausmė mūsų dalyje pirmą kartą išbandyta 1919 m. gegužės mėn. Jeigu kitos dalys anksčiau nepanaudojo šios bausmės, tai mūsų Vincas gali būti istorinė asmenybė — pirmasis Lietuvos kariuomenėje atlikęs bausmę su šautuvu.

(Bus daugiau)

Lietuvos kariuomenės savanoriai 1919 m.

NEREIKALINGI POPIERGALIAI

Pereitų metų pabaigoje Darbininke tilpo straipsnis iš pasikalbėjimo su ką tik atvykusiu iš Lietuvos į Vak. Vokietiją pareigūnu, apie dabartines nuotaikas valdininkų ir gyventojų pavergtoje Lietuvoje. Tarp kitko, tame straipsnyje sakoma, kad pavergtoje Lietuvoje lietuviai pareigūnai, nors jie, kai kurie, ir būdami komunistų partijos nariai, yra korektiški ir nori pasilikti lietuviais. Ir tikrai, atrodo, kad vis dėlto savo tautietis pareigūnas, kiek jam sąlygos leidžia, visada sušvelnins padėtį savo tautiečiui prieš okupantą.

Todėl, perskaičius Darbininke minėtą straipsnį, taip ir prisimena vienas atsitikimas, kurį aš norėčiau patiekti mieliems Kario skaitytojams.

Bolševikams okupavus 1940 metais Lietuvą, gal po mėnesio, buvau atleistas iš tarnybos. Mat, tarnavau vienoje iš jiems — bolševikams nemėgstamų žinybų. Atsargumo sumetimais nenorėdamas tėviškėje rodytis, pats pasilikau V. mieste, nes mažai dar kas ten mane pažinojo, o šeimą išsiunčiau į tėviškę. Taip pat išsiunčiau ir visus baldus bei kitus reikmenis, pasilikdamas tik savo drabužius. Tiesa, tenka priminti, kad atleidžiant mane iš tarnybos, sąmoningai negrąžinau buv. tarnybos liudijimo, tikėdamasis, kad neilgai truks Lietuvos okupacija ir gali būti tada jis man reikalingas. Taip jį ir turėjau pamiršęs, tarp kitų popiergalių piniginėje.

Praėjus kiek laiko, nuslėpęs savo praeitį, gavau darbą Ligonių Kasos Apygardoje tame pat V. mieste (Ligonių Kasa dar nebuvo reformuota). Iš ten, po poros savaičių, išsiuntė mane į Š. miestelį Ligonių Kasos įgaliotiniu, nes ligi tol tokio ten nebuvo. Kadangi būdavo daug reikalų į Lig. Kasos apygardos centrą, todėl gana dažnai važinėdavau į V. miestą.

Ir taip vieną lapkričio mėn. vakarą, būdamas V. mieste, susitikau savo jau seniai matytą gerą draugą, prieš kiek metų buvusį bendradarbį P. Nuplauti liūdnas nuotaikas ir kiek pasikalbėti, užsukome į vieną nuošalesnėj gatvėj restoraną ir užsisakę grafiną skaidriosios susėdome prie pat įeinamų durų esančio tuščio staliuko. Taip mums šį bei tą besišnekant, jau gana vėlokai, į restoraną užėjo du jauni, ne kažin kaip gerai apsirengę vyriškiai. Kadangi mes sėdėjome prie pat durų, todėl pirmučiausiai vienas iš jų ir kreipėsi į mus lietuviškai ir be jokių kitų klausimų pareikalavo mus parodyti asmens dokumentus. Žinodamas, kad V. mieste tuo laiku buvo ne mažai neaiškių gaivalų, atsakiau prašančiajam, kad asmens dokumentus tai parodysim, bet aš norėčiau sužinoti, su kuo mes turime reikalą. Tuo pat laiku vienas iš atėjusių, matydamas, kad aš dar asmens dokumentų nerodau, bet kažką kalbu, užklausė rusiškai pirmąjį pareigūną, ką, girdi, čia aš kalbąs. Paaiškino jam pirmasis rusiškai mūsų pašnekėsį. Tai išgirdęs rusiškai kalbantysis, iškišęs galvą pro duris, švilpterėjo švilpuku, ir čia pat prisistatė 3 uniformuoti milicininkai.

Negelbėjo, žinoma, rodomas jam mano vidaus pasas, nes, tur būt, jo supratimu, aš pasipriešinau, todėl jis pats padarė gatvėje asmens kratą, įdavė viską, ką rado mano kišenėse, milicininkams ir liepė nuvedus mane į milicijos skyriaus - nuovados būstinę laikyti jo žinioje. Milicininkai perdavė mane ir rastus pas mane daiktus būstinėje budintiems pareigūnams ir pasakė jiems, kad mane sulaikė N. K.V.D. leitenantas, toks tai, (pavardės nebeatsimenu) ir to paties milicijos skyriaus kriminalinio skyriaus vedėjas, ir kad mane laikytų to N.K.V.D. leitenanto žinioje. Išgirdus tokias naujienas taip ir apmirė mano kinkos, nes prisiminiau, kad piniginėje yra buv. tarnybos liudijimas. Pralaikė mane belaukdami to N.K.V. D. leitenanto iki 8 val. ryto, kol atėjo į tarnybą kriminalinio skyriaus vedėjas, kuris buvo mane sulaikant.

Pastarasis nusivedė mane į savo kabinetą, paimdamas iš budinčio ir rastus pas mane daiktus. Čia ir prasidėjo mūsų pasikalbėjimas. Kaip ir visada, ir visoj Sov. Sąjungoj, pirmučiausiai turėjau pasipasakoti, kada, kur gimiau, kur ir kada kiaules ganiau, kokias mokyklas lankiau ir t.t. Slėpti savo darbą Nepriklausomos Lietuvos laikais nebuvo jau prasmės, nes prieš akis jam gulėjo mano buvusios tarnybos liudijimas. Taip, smulkiai surašęs mano gyvenimo aprašymą, sudėjo į voką rastus pas mane daiktus ir šį mano gyvenimo aprašymą, užklijavo jį, ir užadresavęs asmeniškai sulaikiusiam mane N.K.V.D. leitenantui, įdavė voką ir mane dviems milicininkams ir išsiuntė į N.K.V.D. būstinę.

Palydovas būstinėje rado tik N.K.V.D. budintį karininką, tačiau pastarasis, radęs voką užklijuotą ir asmeniškai adresuotą, grąžino jį

mane atlydėjusiems milicininkams ir pareiškė, kad to leitenanto dabar būstinėje nėra, ir kad mane pristatytų kiek vėliau. Taip mane ir vėl grąžino į miliciją. Gal apie 2 val. po pietų, minėtas krim. skyriaus vedėjas antrą kartą pasiuntė mane su palydovais vėl į N.K.V.D. būstinę. Bet, tur būt, jau likimas taip lėmė, kad vėl pasikartojo tas pats, ir vėl mane grąžino į miliciją.

Gal jau apie 8 val. vakare, pasimaišęs milicijos budinčio kambaryje krim. skyriaus vedėjas pamatė mane, dar ten tebesėdintį, ir vėl paskyrė du palydovu siųsti mane į N.K.V.D. būstinę. Tačiau beišlydinčius mane jau pro duris palydovus jis sulaikė ir pareiškė, kad geriau jis paskambinsiąs telefonu į reikiamo N. K.V.D. leitenanto kabinetą, nes gali jo vėl nebūti, ir kam, girdi, tada mane be prasmės tampyti.

Tuo laiku kalbamas leitenantas, matyt, kabinete jau buvo, nes krim. skyriaus vedėjas paklausė jį, ar jis prisimena praėjusį vakarą sulaikytą restorane pilietį ir pasakė, kad jau du kartu šiandien jis mane buvo nusiuntęs jam. tačiau jo nebuvę kabinete, ir klausė, ką su manimi jis dabar turįs daryti. Kiek supratau, N. K.V.D. leitenantas, matyt, paklausė kas aš per tipas esąs, nes krim. skyriaus vedėjas pareiškė, kad aš esąs Ligonių Kasos įgaliotinis Š. miestelyje, kad aš turįs tvarkoje vidaus pasą, kad aš nesipriešinęs jį parodyti ir kad, jo nuomone, reikėtų mane paleisti. Tačiau nė vienu žodžiu neužsiminė N.K.V.D. leitenantui apie mano tarnybą Nepriklausomybės laikais ir iš jo pasakojimo atrodė, kad aš kitur niekur ir nesu tarnavęs. Su jo pasiūlymu, matyt, N.K. V.D. leitenantas ir sutiko, nes po šio pasikalbėjimo krim. skyriaus vedėjas įsivedė mane į savo kabinetą, suplėšė mano gyvenimo aprašymą ir įmetė į krepšį. Tačiau, grąžindamas mano daiktus, štai ką pasakė: "Viskas gerai, kas gerai beigiasi, bet tu, broliuk, tokių nereikalingų popiergalių (suprask, buv. tarnybos liudijimo) daugiau kišenėse nesinešiok".

Šie jo žodžiai ir dabar tebestovi mano atmintyje. Taigi ir gaunasi vaizdas, kad, vis dėlto, lietuvis palieka lietuviu, nes jei jis tada būtų priminęs mano praeitį N.K.V.D. leitenantui, manau, tikriausiai pastarasis būtų norėjęs su manimi "pasikalbėti", o tada jau tikrai nebūčiau parašęs šių prisiminimų šioje laisvoje šalyje.

J. Mac.

Jūs visada tvirtinate, kad skaitytumėte lietuviškas knygas, jei jos būtų *geros, storos ir pigios*. O tokias knygas leidžia

NIDOS KNYGŲ KLUBAS

savo nariams. Dėl to stokite į Nidos Knygų Klubą ir skaitykite *pigias, storas ir geras knygas.*

Pastaba: vienintelė Nidos Knygų Klubo nario pareiga — sumokėti už kiekvieną naujai išleistąją ir nariui atsiųstąją knygą 1 dol., arba 5 šil., arba 3 DM (minkštais viršeliais). Kas nori knygas gauti kietais viršeliais, moka 1.50 dol., arba 7 šil.,

Rašykite: NIDA BOOK CLUB

1 Ladbroke Gardens, London W. 11.
Gr. Britain

Vincas Jonikas

GIESMĖ TAUTOS MERGAITEI

Klausyki tu, šviesi mergele
Lietuvišku vardu —
Buvai duktė tautos karalių,
Būk motina vadų!
Tu vėl prie žodžio gimto, švento,
Budėk be atvangos —
Tik tavo maldą tesupranta
Žemelė ir dangus - - -
Tik tau vėl pareigą iškėlė
Kovinga dabartis —
Tik tau prieš lopšį kūdikėlio
Nusilenkia mirtis - - -
Tu vėl margais raštais atausi
Baltąsias drobeles —
Tik tu dainuodama atjausi
Žaizdas tautos gilias - - -
Klausyki tu, šviesi mergele
Lietuvišku vardu —
Buvai duktė tautos karalių,
Būk motina vadų!

Redaguoja V. A.
Mantautas, 38
Sawtell Ave.,
Brockton 39,
Mass.

ŠAULIŲ S-GOS JUBILĖJUI ARTĖJANT

VLADAS IŠGANAITIS

Neužilgo švęsime 40 metų sukaktį nuo Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrimo. Ruošiantis tai garbingai šventei, būtų pravartu mesti trumpą žvilgsnį į Sąjungos praeitį ir į jos veiklą bei uždavinius dabar, tremtyje.

Šaulių Sąjunga kūrėsi sunkiais Lietuvai ir lietuvių tautai laikais. Nuo pat pradžios jinai buvo nepartinė, kultūrinė, karinio pobūdžio organizacija, su ginklu rankose gynusi atgimstančios tautos laisvę nepriklausomybės kovų laukuose.

Pasibaigus laisvės kovoms, Šaulių Sąjunga galėjo plačiau išvystyti kultūrinę veiklą, kartu neapleisdama ir karinės srities. Nepriklausomoje Lietuvoje šauliai laikėsi riteriško principo: 'Skriaudžiamą užstoti, silpnesniam padėti, nesuprantantį broliškai pamokyti, patarti". Todėl nenuostabu, kad Šaulių Sąjungą žmonės gerbė, ir po jos garbinga veliava susibūrė didelis skaičius įvairių įsitikinimų, geros valios lietuvių. Kaip ir kiti sambūriai ar organizacijos, taip ir Šaulių S-ga, pradėjusi organizuotis, turėjo gerų draugų, bet kartu netrūko ir priešų. Dalis tų priešų buvo nesąmoningi; iš jų lūpų dažnai buvo girdima: "Kam tie šauliai reikalingi, ką jie gero padarys?", ir t.t. Tačiau, laikui bėgant, net ir tie, kurie nenorėjo matyti, noromis nenoromis pamatė, kiek gero šauliai padarė Lietuvai, kokią gilią tautinio, idėjinio, kultūrinio, ir karinio — Tėvynės gynimo darbo vagą jie išrėžė tautos dirvonuose.

Tremtyje atsikuriančiai Šaulių Sąjungai taip pat tenka išgirsti priekaištų, girdi, kam čia reikalingi šauliai, juk jau ir taip daug turime įvairių organizacijų. O didieji pesimistai dar prideda, kad visvien lietuviai tremtyje mirs, nutautės, tai kam iš viso bereikia dirbti ir aukotis...

Bet kai tokių pesimistų šeimoje atsiranda nepagydoma vėžio liga sergančių ligonių, jie sau nestato klausimo, kam sergantį gydyti, nes jis visvien mirs. Priešingai, jie kviečia gydytojus ir deda visas pastangas sergantį kaip nors išgydyti, arba bent prailginti jo gyvenimą.

Tad kodėl mes, šauliai, neprivalėtume daryti visko, kas galima, kad išgydytume mūsų tautos narius, sergančius nutautėjimo vėžiu — tuo labiau, kad šis vėžys NĖRA nepagydomas. Jį galima išgydyti dideliu darbu ir tikru pasiaukojimu — kaip tai jau buvo padaryta Basanavičiaus ir Kudirkos laikais.

Šaulių Sąjunga yra KOVOS organizacija, todėl joje negali būti pesimistų, nes pesimistas neturi KOVOS DVASIOS, o kovotojas be kovos dvasios nėra joks kovotojas. Šauliai privalo būti gilūs optimistai, patys tvirtai tikėdami į geresnę, šviesesnę Lietuvos ateitį, ir tuo tikėjimu užkrėsdami visus lietuvius.

Kaip anais, atgimstančiai Lietuvai sunkiais metais šauliai su ginklu gynė jos laisvę, sudėdami kraujo ir gyvybės aukas ant Jos aukuro, taip ir šiandien jie privalo būti tvirti, geri lietuviai, pasiryžę kovotojai, apsišarvavę stipriais kultūriniais — idėjiniais ginklais stoti į sunkią ir negailestingą kovą su NUTAUTĖJIMU. Nutautėjimas yra mums visiems pavojingas priešas, o ypač mūsų jaunimui; tad su juo turime skaitytis, pasiruošti jį atremti ir jį sumušti. Kiekvieno šaulio šventa pareiga TUOJAU PAT įsijungti į kovą su lietuvių tautos nutautintojais, padėti įsąmoninti kiekvieną silpnesnės valios lietuvį, kad jis savo širdies gelmėse niekad neįstengtų pabėgti nuo tenai krauju įrašytų žodžių: LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ, LIETUVIAIS TURIME IR BŪT!

Mes, vyresnieji, galime džiaugtis savo tar-

pe turėdami tokį stipriai susipratusį šaulišką jaunimą, pačios Lietuvos beveik nebepažinusį, tačiau Lietuvą visa širdimi mylintį, jai dirbantį, jos reikalais besisielojantį. Gi mes patys, vyresniosios kartos šauliai, gerai pažinodami Lietuvą, žinodami Šaulių S-gos ideologiją, kažin ar visada jauniesiems šauliams duodame gerą pavyzdį, kažin, ar visada beprisimename šaulių šūkį "NEPRIKLAUSOMAI LIETUVAI". Iš tiesų, dažnai liūdna darosi, pažvelgus į tremties gyvenimą... Kada mūsų Tėvynė yra pavergta, ją mindžioja azijatiškas batas, jos vaikai žudomi ne tik dvasiškai, bet ir fiziškai, mes dažnai nebegirdime Lietuvos pagalbos šauksmo, nebedirbame vieningai, kad palengvintume tautos kančias ir priartintume laisvės aušros valandą... Savo jėgas eikvojame pešdamiesi ir kovodami tarpusavyje, brolis prieš brolį, vienas kitą šmeiždami, drabstydami purvais. Ir kodėl mes taip susmulkėjome? Kas čia yra kaltas? Ar tai karo pergyvenimai mus taip neigiamai veikia, o gal ir čia mus pasiekia raudonoji ranka?

Prieš šaulius šiandien stovi didelis darbas, didelis uždavinys — ir Lietuvos išlaisvinimo, ir lietuvybės išlaikymo reikalai. Čia negali būti jokių pasiskirstymų; klausimas aiškus — *už ar prieš Lietuvą*. Mes galime turėti skirtingas nuomones religiniais klausimais, galime turėti skirtingas nuomones įvairiausiais kitais klausimais, bet Lietuvos ir lietuviškumo klausime skirtingos nuomonės yra nedovanotinos ir neleistinos — *mes jų negalime turėti.*

Todėl, sesės ir broliai Šauliai, pamirškime visus nesusipratimus, visa tai, kas mus skiria, palikdami tik tai, kas mus jungia —darbą, kovą, aukas ir nenuilstamas pastangas LIETUVOS LABUI.

Naujoji Toronto Putvio Šaulių kuopos vėliava

Min V. Gylys kalba per Toronto Putvio Šaulių Kuopos vėliavos šventinimo iškilmes.

AUKOS TREMTIES TRIMITUI:

TREMTIES TRIMITO reikalams aukojo:

LŠST CV Jaunimo Skyrius (pelnas iš parengimo Tremties Trimito naudai) — $62.00; Šaulių rėmėjas Petras Rukas — $10.00; Šaulių rėmėjas Petras Kavaliauskas — $1.00; Šaulys kpt. Osvaldas Žadvydas — $5.00; Šauliai ir šaulių rėmėjai Toronto, Ont. (per šaulį Vladą Rušą, Tremties Trimito atstovą Toronte) — $30.00.

(Tikslus aukotojų sąrašas iš Toronto bus paskelbtas, kai jis bus gautas Tremties Trimito redakcijoje).

Visiems jį parėmusiems TREMTIES TRIMITAS reiškia nuoširdžią šaulišką padėką.

KODĖL AŠ TAPAU AKTYVI ŠAULĖ

E. P.

Atsimenu tą pakilusią patriotinę nuotaiką nepriklausomybės kovų laikotarpyje, kai mūsų jaunimas, net iš gimnazijos suolo stojo į savanorių būrius. Ir koks buvo džiaugsmingas pergyvenimas pamačius iš kovų grįžtančius savuosius karius! Vėliau su dideliu įdomumu stebėjau besikuriančios Šaulių Sąjungos veiklą, tapau 'Trimito" skaitytoja, o vėliau jo nuolatine bendradarbe. Spaudos darbe dalyvavau ir kituose laikraščiuose ir maniau, kad iš manęs užteks, jei aktyviai neprisidėdama, tapsiu šaule rėmėja. Ja ir buvau iki 1938 m. pavasario.

O tie metai tapo lemiami. Atsimenu vieną reikšmingą naktį. Tai buvo naktis prieš paskelbimą lenkų ultimatumo Lietuvai. Tą naktį sujudo mūsų ginkluotosios jėgos, o, berods, ant rytojaus buvo paskelbta ir jaunų vyrų mobilizacija.

Kam šis toks staigus ruošimasis lyg karui? Kodėl, kas įvyko? Bemiegė naktis — ——

Rytojus dar triukšmingesnis. Šis judėjimas lyg sustojo, bet kaip iš armotos šovė žinia — jėga grasinąs ultimatumas. Visuomenės nuotaika sujaudintai nervinga — nepasiduoti, nenusileisti, gintis! Bet ką nuspręs valdžia — tautos vyrai? Pora dienų buvo tariamasi, o tuo tarpu ėjo gyvas ruošimasis karui. Visi buvo uždegti, visi užinteresuoti, nes buvo paliesta gyvoji tautos žaizda — Vilniaus smurtas ir dėl jo didžioji lenkams neapykanta. Apie 20 metų neturėta su jais ryšio, o prie vadinamos 'demarkacijos linijos" savo žemėje stovėjo parubežiniai stulpeliai ir vaikščiojo lietuvių ir lenkų sargybos. Jie kartais vieni su kitais ir pašposaudavo užsimiršę tą keistą faktą — kodėl jie čia turi saugoti, kai ta pati žemė ir žmonės abiejose pusėse kalba lietuviškai. Apžėlė geležinkelių bėgiai vedą Vilniaus link...

Ir štai pritvinkusi žaizda sprogsta tų pačių lenkų įdurta. Visur sujudimas, pasiruošimas ir karšti pasiryžimai. Ar gali kas tuo metu likti neitralus ir ramus? Perdaug ryški visiems toji smurto neteisybė! Sukruta ir šaulės, šauliai. Jie gerai organizuoti ir visą laiką rimtai ruošėsi.

O kas daryti pavieniui asmeniui, tik jis pasijunta bejėgis, pasimetęs niekuo rimtai tokiu svarbiu momentu prisidėti negalįs. Jo darbas gali būti tik pripuolamas, tik tam tikrų aplinkybių iššauktas.

Įtemptos dienos baigėsi dar didesniu liūdesiu: liūdesiu, kada išminčiai tenka paklusti, o širdis ir dvasia negali nusileisti. Po ultimatumo priėmimo rūsčiu liūdesiu apsitraukė visa Lietuva, kuris buvo nemažesnis už Dariaus ir Girėno žuvimą. Yra skaudžių momentų ir laisvų tautų gyvenime, kaip ir atskiro žmogaus. O vėliau bėgąs laikas ir didžiausias žaizdas apgydo.

O kai gyvenimas vėl įėjo į savo vėžes, aš parašiau pareiškimą ir įstojau į aktyvių šaulių eiles.

MINĖJIMAS DETROITE

Šaulių S-gos įkūrėjo ir ideologo Vlado Putvio 30 metų mirties sukakties minėjimas Detroite įvyko kovo 21 d. buv. lietuvių svetainės patalpose. Dalyvavo rengėjai — šaulių kuopa ir svečiai, kurių tarpe miela buvo matyti garbės šaulį kun. dr. I. Boreišį, čia gimusį veikėją Feliksą Motuzą ir kt.

Minėjimą pradėjo tardamas ta proga žodį kuopos pirm. J. Petrulionis. Dalyviai susikaupimo minutės tyla pagerbė šaulių S-gos įkūrėją Vladą Putvį. Apie jo asmenį, kūrybą, didžiuosius darbus ir pasiaukojimą Šaulių S-gai ir visai lietuvių tautai kalbėjo Centro V-bos narė K. Kodatienė ir Alf. Žiedas. Iš Putvio kūrybos paskaitė Al. Gubilas.

Minėjimui pasibaigus visi dalyviai buvo pakviesti prie sesių — brolių šaulių paruošto vaišių stalo, kur maloniai šauliškoje nuotaikoje praleido keleta valandų. Vaišėms vadovavo Alb. Mateika. Vaišių metu buvo pasveikinti visi Juozai, Kaziai ir kt. varduvininkai.

KARYS IR MES

POV. DIRKIS

Šiais laikais moderniškai spaudai tenka išgyventi didelius smūgius; net ir šiame laisvės krašte ji yra priversta atsisakyti nuo savo palinkimo tarnauti tiesai, ir verčiama dirbti įvairiems pašaliniams tikslams, būtent: partijoms, finansų didžiūnams, valstybių režimams palaikyti bei biznio tikslams.

Lietuviškoji spauda tuo tarpu yra gimusi ir išaugusi prie visai skirtingų aplinkybių ir su geriausiomis tradicijomis: ji niekad nebuvo ir dabar nėra pasipelnymo šaltinis, bet laikėsi ir laikosi besąlyginiu spaudos žmonių pasiaukojimu ir jų ryžtingu idealizmu tarnauti tiesai ir laisvei.

Tokia buvo Basanavičiaus "Aušra", Kudirkos "Varpas", Tumo-Vaižganto "Tėvynės Sargas", toks yra ir dabartinis mūsų "Karys", bei kiti laikraščiai.

Tačiau šio moderniškojo gyvenimo pavojai ir mūsų laikraščiams gręsia. Ne vienam jų teko patekti į partijų rietenų bei asmeninių intrygų sūkurius. Mūsų "Karys" bent iki šiol tų pavojų yra išvengęs ir žengia laisvu keliu. Laisvu keliu nedvejotinai galės jis eiti tik tada, kai galės atsiremti į mus — skaitytojus ir prenumeratorius. Išsilaikymas iš prenumeratos yra idealas, kurio siekia "Karys". Juo jis labiau artės prie šio idealo, juo jis bus galingesnis veiksnys, tiesos ir mūsų minčių reiškėjas ir stovės mūsų pavergtos tėvynės Lietuvos išlaisvinimo sargyboje.

Mūsų kraštą tragedijai ištikus mes, atsidūrę gyvi laisvajame pasaulyje, lyg ir pabudome naujam gyvenimui, naujai kovai už tėvynės laisvę. Deja, mūsų entuziazmas greit praėjo, kai susidūrėme su nauja tikrove — emigrantine tikrove. Savo entuziazmą nukreipiame į įsikūrimą. Tas yra labai natūralus reiškinys, bet nenatūralu, kad mes pamiršome, kas esame buvę

Kurdami vienas vertybes, visai pamiršome kitas, kurių vėliau vargu ar galėsime susikurti.

Mūsų spauda dabar yra mūsų gyvybės, gajumo ir gyvybingumo palaikymo instrumentas. Suprantama, kad kuo geresnis instrumentas, tuo jis geriau skamba. Taip yra ir su mūsų "Kariu". Kai jis bus pakankamai medžiaginiai aprūpintas, tada jis bus, esu tikras, skambus. Bet kai jam yra sunku suburti bendradarbius, jau nekalbant apie jų atlyginimą, bet bent jiems grąžinimą dėl bendradarbiavimo padarytų išlaidų, arba kai neužtenka apmokėti už spausdinimą, mūsų tas gal neliečia, bet redakcijos kolektyvas tą labai skaudžiai išgyvena. Juk nuo medžiaginių išteklių priklauso ir "Kario" tobulinimo galimybės, jo didinimas ir puošnesnis leidimas. Žinoma, kad šitie klausimai skaitytojams tiesioginai nėra įdomūs. Tačiau redakcija be visų skaitytojų ir visuomenės paramos yra bejėgi kalnus nuversti. Juos turime mes, bendromis jėgomis, versti.

Redakcija tikisi, kad "Kario" skaitytojai, ypač buvę kariai, partizanai, šauliai, savo spaudos būklę gerai supras ir, be priekaištų atnaujins prenumeratas patys ir dar pasistengs daugiau surasti naujų prenumeratorių.

GRAŽUS POBŪVIS
KARIUI PAREMTI HARTFORDE

Kurį laiką apmirusi ramovėnų veikla Hartforde, Conn., staiga gavo stiprų impulsą iš naujai persiorganizavusio skyriaus.

Naujoji Hartfordo skyriaus valdyba, kurios priekyje sotvi buvęs artileristas P. Simanauskas, šeštadienį, balandžio 11 d., erdviose Liet. Amer. Pil. Klubo patalpose surengė jaukų ramovėnų ir jų svečių pobūvį. Pobūvio tikslas buvo pakelti susidomėjimą KARIO žurnalu ir jį paremti pinigais.

Susirinko apie 70 dalyvių, jų tarpe svečių iš New Yorko ir Bridgeporto. Prie vaišių stalo, kurį suorganizavo p. V. Nenortas su ponių pagalba, p-kas Simanauskas tarė įžanginį žodį ir pakvietė J. Benešiūną paskaityti iš savo kūrybos. Autorius skaitė ištrauką iš novelės "Kylantys Kryžiai" — Nepriklausomybės kovų vaizdelį.

Vėliau buvo duota proga pasakyti žodį visai eilei vaišių dalyvių. KARIO redaktorius Z. Raulinaitis padėkojo hardfordiečiams už jų ro domą pritarimą žurnalui ir norus paremti jo leidimą.

V. Chase pasidalino atsiminimais iš 1918-19 m., kai jis Amerikoje prisidėjo prie 10.000 lietuvių brigados steigimo ir kai jis pats buvo suorganizavs 250 vyrų kuopą eiti vaduoti Lietuvos.

E. Putvytė kalbėjo ir sveikino KARĮ šaulių tremtyje vardu, J. Dragūnevičius — senosios lietuvių karių kartos vardu ir inž. V. Pileika jaunosios karių kartos ir skautų vietininkijos vardu. P. Pileika, kuris tarnavo Amerikos J. V. kariuomenėje ir turėjo progos 1952-53 m. kovoti Korėjoje, papasakojo įdomų faktą iš Korėjoje kovojusių lietuvių veiklos.

Puzano mieste, lietuviai kariavę amerikiečių kariuomenės eilėse buvo sukūrę Liet. Amer. karių organizaciją. Sudarė savo komitetą ir kas dvi savaites šaukdavo susirinkimus į kuriuos atvykdavo apie 15 vyrų iš tuo metu ten buvusių apie 50 lietuvių. Jie aptardavo savo lietuviškus reikalus ir organizuodavo medžiaginę paramą Korėjos našlaičiams.

Vaišėms einant prie pabaigos, KARIO administratorius L. Bileris trumpai painformavo apie KARIO finansinius reikalus ir paramos būtinumą.

Linksmąją programos dalį — muziką, šokius ir dainas, betvarkančiam V. Nenortui davus ženklą, prasidėjo šokiai.

Hartfordo ramovėnus tenka sveikinti, kad veiklą pradėjo energingai ir prasmingai. Pobūvio metu buvo išplatinta keliolika KARIO prenumeratų ir iš pajamų paskirta $50.00 parama jo leidimui.

Skyriaus sėkminga veikla netenka abejoti, nes jo eilėse šiuo metu yra patys energingiausi ir veikliausi hartfordiečiai.

KARIO pobūvis Hartforde. Virš. iš deš.: P. Simanauskas, Ramovės Hartfordo skyriaus p-kas, atidaro pobūvį; sėdi — p. Nenortienė, Z. Raulinaitis, p. Simanauskienė, L. Bileris ir Liet. Klubo p-kas. Apač.: p. Putvytė sveikina KARĮ, prie stalo dalis svečių.

Nuotr. A. Jaro

KARIAI ir JAUNIMAS

Toronte, Kanadoje, Kariuomenės šventės proga lapkričio 23 d. prie abiejų lietuvių bažnyčių kūrėjai-savanoriai darytoje rinkliavoje Vokietijoje esantiems laisvės kovų invalidams sušelpti surinko: šv. Jono bažnyčioje — $100.40 ir prie Prisikėlimo bažnyčios — $122.45, iš viso 222.55 dol.

Pasirodo, jog ir vienas Chicagos lietuvis buvo tarp Kubos sukilėlių, kurie, vadovaujami Fidel Castro, nuvertė Batistos režimą ir paėmė valdžią į savo rankas. Jis yra **Algirdas Zolpis,** sūnus Silvestro ir Marijonos Zolpių, gyvenančių Bridgeporto apylinkėje, Chicagoje.

Vytautas **Savickas,** atitarnavęs dvejus metus JAV kariuomenėje Vokietijoje, šį rudenį grįžo į Brockton, Mass., ir pradėjo studijas Northeastern universitete Bostone. Jo brolis Sigitas atlieka karo tarnybą jūrininkų daliny Kalifornijoje.

Fabijonas Gediminas Daužvardis, kons. dr. P. Daužvardžio sūnus, šią savaitę gauna kapitono laipsnį. Jau 7 metai, kaip tarnauja JAV aviacijoje.

Romualdas Kriaučiūnas, buvęs Studentų sąjungos centro valdyboj bei veiklus studentų at-kų organizacijos narys, rudenį baigė studijas, gaudamas bakalauro laipsn psichologijoj, Roosevelt universitete. Šiuo metu jis atlieka karinį apmokymą Fort Leonard, Missouri.

Pirmojo karo veteranas **Jonas Žilinskas,** 1833 Archer Ave., mirė trečiadienio, sausio 13 d. naktį Veteranų ligoninėj, Maywood, Ill. Buvo laidojamas valdžios lėšomis. Priklausė Humboldt Parko lietuvių klubui.

Jonas Gaižutis, Klaipėdos Krašto Eičiulių Draugijos Chicagoje pirmininkas, įsirašė nariu į L.V.S. Ramovė Chicagos skyrių.

VOKIETIJA

4204 kuopa Uhlerborne lapkričio 24 d. gražiai ir turtingai paminėjo Lietuvos kariuomenės įsteigimo 40 metų sukaktį. Paskaitą skaitė Mažosios Lietuvos Tarybos pirm. E. Simonaitis. Meninėje dalyje pasirodė Vasario 16 Gimnazijos tautinių šokių grupė, pašokdama 3 šokius, ir du kuopos vyrai, pagrieždami smuiku ir fisharmonija. Minėjimą pagerbė savo atsilankymu eilė aukštųjų amerikiečių armijos karininkų, tarp kurių ypač pažymėtinas plk. Steelwill, vakarų karinės apygardos viršininkas. Jam buvo įteiktas LS pabaltiečių ženklas, o jis savo gražiame padėkos žodyje pareiškė, kad JAV su Lietuvos okupacija nesutinka ir pritaria lietuvių laisvės siekimui.

Gudų dalių sukaktis. Gruodžio 1 d. sukako 40 metų, kai prie Lietuvos Krašto Apsaugos ministerijos buvo įsteigta gudų dalis, kuri vėliau rūpinosi gudų karinių dalinių steigimu Gardine ir Kaune. Chicagoje gyvena ir vienas pirmųjų gudų savanorių, paporučikas (dabar Gudijos Taut. resp. gen. maj.) Mykolas Demidovas.

Winnipege, Kanadoj, mirė **Jonas Imbrasas,** gim. 1923 m. spalio 24 d. Ukmergės mieste. J .Imbrasas buvo tremtinys. Baigiantis karui, buvo įstojęs į Anderso armiją. Pasibaigus karui, paleistas į atsargą ir priklausė Kanados lenkų karių veteranų sąjungai. kapines palydėjo vietos lietuvių ir lenkų kariai-veteranai.

Įspūdingas Kariuomenės šventės Minėjimas

Brasil 835, Avellaneda, š.m. lapkričio 22 d. įvyko mūsų kariuomenės 40 metų ir L.A.K. ir K. S-gos 25 m. įsteigimo Argentinoje sukakties paminėjimas. Tuoj po pamaldų prisirinko pilna svetainė draugiškųjų mums tautų kariuomenės, lietuvių organizacijų atstovų ir šiaip skaitlingas būrys tautiečių.

L.A.K. ir K. S-gos p-kas kap. V. Diminskas paprašė gen. T. Daukantą, kuris buvo sutikras raportu, atidaryti kariuomenės minėjimo šventę. Gen. T. Daukantas savo kalba, pabrėždamas sunkų kariuomenės nueitą kelią, ir atidaro šventę. Svetainėje suskamba Argentinos ir Lietuvos himnų akordai. Tautiniais rūbais pasipuošusios mergaitės prie Lietuvos žemės urnos, padėtos ant paaukštinimo, uždega žvakes ir padeda gyvų gėlių puokštes. Tai momentas nepaprasto susijaudinimo ir susikaupimo — tylos minute pagerbiami žuvusieji už Tėvynės laisvę.

Apie Lietuvos kariuomenę paskaitą skaitė p. Baliukas, o apie karių s-gą — p. Nakutis.

Baigęs laivyno akademiją, Newport, N.J., **Algis Kapočius** prieš pat Kalėdų šventes gavo leitenanto laipsnį. Po Naujų Metų jis išvyksta į San Diego, Cal., kur dar studijuos pusantro mėnesio raketų kontrolę.

Savo tarnybinę karjerą jis pradės naikintuvo (destroyer) tipo laive. Ltn. Algis Kapočius yra sūnus gerai žinomų mūsų tautiečių Racine, Wisc. — Jurgio ir Felicijos Kapočių.

Gabrielius Mironas gruodžio 19 d. baigė 2 metų karo tarnybą JAV kariuomenėje. Visą tarnybos laiką ištarnavo artilerijoje, šio krašto teritorijoje.

Balys Brazdžionis kasdieną skaito žinias iš WOPA radio stoties S. Barkus lietuviškos pragramos metu Čikagoje.

JA VALSTYBĖS

Amerika yra stipresnė už Rusiją. Tokia išvada yra daroma pasibaigus Kongrese vykusiems tyrinėjimams. Išvadai pagrindą davė Krašto Gyn. Skretoriaus ir Štabo pareigūnų liudijimai. Nors ir yra nekurių trūkumų vienoje ar kitoje srityje, bet dabartiniu metu Amerika galėtų sulaužyti Rusijos karinį nugarkaulį, nežiūrint ką jinai bedarytų. Žinoma, jos nugarkaulis būtų laužomas atominiais ginklais. Amerikos viršijimas esąs užtikrintas iki 1961 metų. Po to pirmenybė priklausys nuo to, kiek ir kokios pažangos padarys besivaržančios pusės.

Eina visokios kalbos apie galimą karą, jam pasiruošimo tyrinėjimai bei dažnas divizijų skaičiavimas daroma sąryšyje su Chruščevo užkurtu Berlyno gaisru. Kiekvienas prieš sėsdamas prie derybų stalo nori sudaryti įspūdį, kad jis yra labai stiprus. Kada tiems pat pareigūnams norisi išgauti savo žinyboms daugiau pinigo, tada jų kardų žvanginimas būna ne toks skardus.

Pagal paskutinį ginklų muzikos toną iš vakariečių pusės dalykai bendrai atrodo sekančiai:

Vakarai NATO rėmuose pagal Geležinę Uždangą, pačiame kritiškajame fronto centre turi: 21 su puse divizijos (5 — JAV, 4 — Anglijos, 2 — Prancūzijos, 3 — Belgijos ir Olandijos, pusė — Kanados ir 7 — Vokietijos); 6,000 karinių lėktuvų 175 oro bazėse Vak. Europoje; visąeilę atominių ginklų įskaitant sekančias raketas: Thor — 1,800 mylių, Matador — 600 myl., Redstone — 200 myl., Corporal — 90 myl. ir kt. Iš viso NATO žinioje yra 2,2 milijonai vyrų, kurių 600,000 centriniame fronte.

Bet NATO frontas išsitęsia iki 4,000 mylių ir jo gynyba išeina skystoka. Centriniam frontui numatyta turėti mažiausia 28 div., taigi dar trūksta 7-nių. Ilgos tiekimo linijos per Atlantą ir pačią Europą yra ilgos ir pažeidžiamos.

Bendra vadovybė, sulipdyta iš šų 15-kos kraštų, yra nelanksti.

Užnugario plotai turi mažai karinės pajėgos ir yra patogūs išmesti oro desantus.

Išvadoje, nors vakariečių karinės pajėgos nėra skaitlingos, bet savo taktiniais atominiais ginklais galėtų stabdyti Rusijos skaitlingas sausumo pajėgas iki strateginiai atominiai ginklai pradės laužyti patį Rusijos nugarkaulį.

Rusijos jėgos aptariamos sekančiai:

— Už Rusijos sienų yra 101 divizija, iš kurių 29 rusų ir 72 satelitų.

— Pačioje Rusijoje — 146 divizijos, iš jų 10 parašiutininkų. Per 30 dienų Rusija gali sumobilizuoti iki 300 divizijų.

— Virš 1000 sprausm. bombonešių, apie 600 naikintojų stovi Ryt. Europos bazėse. Ten yra keletas šimtų 700 mylių raketų ir tam tikras skaičius 1,500 myl. raketų. Iš viso Rusija po ginklu turi 3,4 milijonus vyrų.

Bet Rusija negali pasitikėti satelitų kariuomenėmis. Rusijos tiekimo linijos eina per satelitines valstybes, jas gali nutraukti sabotažo veiksmai bei atominiai puolimai.

Taigi, Rusijos stiprumą sausumo je sumažina nepasitikėjimas satelitais. Lemiamam smūgiui sausumoj turėtų būti naudojama tik pačios Rusijos kariuomenė, kurios dar reikės prižiūrėti pačius satelitus. Pranašumas sausumoje greičiau iššauktų Amerikos strateginių ginklų panaudojimą Rusijos nugarkauliui sulaužyti.

Bendroj išvadoj, kaip Rusija nekombinuotų, visuotino karo laimėti ji negali.

Pentagonas paskelbė kiek kuri valstybė turėjo sausumos kariuomenės 1958 m.

J. A. Valstybės ir jom pritarią:	
JAV	900,000
Prancūzija	800,00
P. Korėja	600,000
Taut. Kinija	450,000
Turkija	40,000
Anglija	324,000
Italija	325,000
Ispanija	200,000
Japonija	170,000
Vietnamas	138,000
Graikija	110,000
V. Vokietija	105,000
Belgija	98,000
Olandija	90,000
Tailandas	90,000
Portugalija	68,000
Kanada	42,000
Etiopija	30,000
Filipinai	27,000
Australija	21,000
Danija	20,000
Norvegija	15,000
N. Zelandija	4,000
Luxemburgas	2,400
Piet. Afrika	2,000
Viso	5,021,400
Rusija ir jos satelitai:	
Rusija	2,500,000
Kom. Kinija	2,600,000
Š. Korėja	350,000
Š Vietnamas	300,000
Lenkija	200,000
Rumunija	200,000
Čekoslovakija	175,000
Bulgarija	100,000
Vengrija	100,000
R. Vokietija	75,000
Albanija	25,000
Viso	6,625,000

ŠVEDIJA

Jos gamyba. Švedijos vakarai ir pietūs yra saugūs — Norvegija ir Danija yra NATO nariai. Pati Švedija NATO nepriklauso. Šiaurės rytuose Švedija rūpestingai stengiasi išvengti situacijos, kuria pasinaudodama Rusija galėtų užimti Suomiją. Rusija yra vienintėlis priešas galįs nutraukti susisiekimo kelius jūroje ir pulti iš jūros. Todėl Švedija turi nemažą laivyną ir marinų; tam skiriama 4,1 proc. visų krašto išlaidų.

Karinės organizacijos priekyje stovi karalius su Taryba. Gynybos ministeris yra civilinis. Karinius įsakymus duoda kariuomenės vadas karaliaus vardu. Kariuomenės vadas ir ginklų rūšių v-škai sudaro komitetą kuriame sprendžiamą balsą turi kariuomenės vadas. Principiniai klausimai yra sprendžiami to komiteto. Kita kas atliekama gen. štabe.

Karinės organizacijos griaučius sudaro visų laipsnių savanorių karių kadras.

Pėstija. Ją sudaro jos viršininkas su štabu, šaukimo direkcija, civilinė apsauga, dalys ir inspekcija. Pėstija turi:

16 pėst. pulkų, 8 šarv. grenadier. pulkus, 1 kavalerijos pulką, 8 tankų pulkus, 7 artilerijos p., 8 priešlėkt. artilerijos p., 1 inžinerijos p., 1 ryšių p. ir 4 tarnybų pulkus.

Pėstininkų ar tankų brigada yra taktinis vienetas. Karo metu pėstija gali turėti iki 500,000 karių be civilinės apsaugos. Vyrai mobilizuojami nuo 18 iki 47 metų. Aktyvi tarnyba — 894 dienos, iš kurių 90 dienų karo meto sudėties daliniuose. Daug dėmesio kreipiama į žiemos ir nakties veiksmus, taipgi atominio pobūdžio karą.

Aviacija. Švedijos aviacija neturi strateginio puolimo uždavinių, jos uždaviniai daugiau ribojasi ginamaisiais veiksmais bendradarbiaujant su pėstininkais ir laivynu. Karinei aviacijai skiriama didžiausia dalis karinio biudžeto. Yra 4 oro grupės: 17 eskadrilių — 11 naikintojų, 4 naikint. — bombonešių ir 2 žvalgybos. Aviacijoj yra apie 20,000 vyrų, kurių pusė tarnauja po 6 metus.

Laivynas. 98 proc. užsieninės prekybos vyksta jūromis. Tiems susisiekimo keliams apsaugoti numatyta panaudoti minų užtvaros ir aplinkinių Baltijos vandenų ir bazių žvalgyba. Sandėliai ir prieplaukos saugojamos 4-rių artilerijos pulkų, kurie turi atominės artilerijos bei raketų dalinius. Pakrančių uolose yra įrengtos slėptuvės reikmenims ir įvairaus dydžio laivams.

Gyventojų apsauga rūpinasi Civilinės Gynybos organizacija, į kurios uždavinius įeina: svarbių centrų evakuacija, pož. slėptuvių statyba, pavojaus įspėjimas ir skelbimas, rūpinimasis sužeistais, priešgaisrinė apsauga ir kelių priežiūra.

Kiekvienas vyras ir moteris tarp 16 ir 65 metų, tiek karo tiek taikos metu, yra Civilinės Apsaugos žinioje. Tai sudaro apie 650,000 as menų. Jų apmokymas vyksta nuolatos. Civilinės Apsaugos ir kariuomenės vadovybės visuose skaidiniuose glaudžiai bendradarbiauja. Milijardai kronų buvo išleista pastatyti uolose slėptuves, kuriose sukrautos maisto, degalų atsargos bei patalpintos ištisos svarbios dirbtuvės.

Speciali komisija vadovauja Švedijos psichologinei gynybai. Jos tikslas neleisti plėstis panikai gyventojų tarpe karo veiksmams prasidėjus, taipgi pripratinti gyventojus prie tiekimo ir kitokių būsimų trūkumų bei suvaržymų.

J. L.

Gen. Wedemeyer išryškino JAV vestą politiką II Pas. kare

Po kiekvieno karo, arba kitokių įvykių, kai pagrindinai pasikeičia santvarka valstybėje, žymesnieji valstybių politikai ir kariai rašo savo atsiminimus.

Po I Pas. karo pasirodė "pergalės tėvo" G. Clemenceau prisiminimai: "Pergalės didybė ir menkystė". "Senasis tigras", kaip jį prancūzai vadino, savo knygoje "susitvarkė" su anuometiniais politikais ir atidengė paslaptį, kodėl generolas, vėliau maršalas, Foch buvo paskirtas visų sąjungininkų vyriausiuoju kariuomenės vadu.

Marš. Foch savo atsiminimuose jokių ginčų tarp politikų nepaminėjo, tik aprašė ir žemėlapiais pailiustravo svarbesnius karo etapus Vakarų fronte.

1917 m., po J. A. Valstybių įstojimo į karą, kai gen. Peršingas atvyko su dviem divizijom į Europos kontinentą, gen. Foch su juo turėjo dramatinį pasikalbėjimą. Milžiniškus nuostolius turėjo Prancūzija, jos divizijų sudėtis buvo visai menkutėlė. Kad jas papildžius, gen. Foch iš Peršingo maldavo "plikų amerikiečių žmonių". Nei ginklų, nei aprangos nepageidavo, nes visko turėjo užtektinai... kai milionai žuvo. Gen. Peršingas jam atsakė, kad amerikoniškos divizijos bus parengtos tik 1919 m. pavasarį ir priminė, kad "amerikietis kareivis privalo turėti viską amerikietiška, net ir mundurų sagas".

Įvyko tas, ko nesitikėjo gen. Peršingas ir apie ką gen. Foch savo atsiminimuose vėliau rašė: "Amerikonai karą sulygino su didele įmone, tik paspaudė produkciją ir ... laimėjo laiką".

Lloyd George, I Pas. karo metu ministeris, savo atsiminimuose, po "susitvarkymo" su jam nemielais litikais kiek tik lenda, šaipėsi iš marš. Haigo, britų ekspedicinio korpuso vado, veikusio Prancūzijos šiauriniame fronte.

Rašydamas apie marš. Haigą, kaipo karį, visiškai neturintį vaizduotės, prijungė ir iš karo archyvo dokumentą, kuriame buvo apskaičiuoti įvairių kalibrų artilerijos pabūklų ir jiems atitinkamų šaudmenų kiekiai, reikalavimai karo veiksmų teatrui Europoje.

Lloyd George tuo pat metu ėjo ir aprūpinimo ministerio pareigas, todėl iš marš. Haigo būstinės visi reikalavimai atsidurdavo ant L. G. stalo. Lloyd George rašo, kad kiek jis iš marš. Haigo tokių užsakymų gaudavo, būdavo įpratęs prie kiekvieno skaičiaus iš dešinės pusės prirašyti nulį. Knygoje yra tokių "užsakymų" ir fotografija su marš. Haigo parašu. Kai Haigas norėdavo gauti 75 kal. artilerijos pabūklų 300, tai Lloyd George prirašė nulį (0) ir gavosi 3,000. Tiems pabūklams sviedinių prašė 300,000, o jis prirašęs nulį ir gavo 3 milijonus, ir t.t.

Tačiau, nors kaskart iš dešinės pusės ir prirašinėjo po nulį, kautynių lauke, pasirodė, kad ir to buvo per mažai, kaip artil. pabūklų, taip ir jiems sviedinių.

Po II Pas. karo savo atsiminimus parašė beveik visi alijantų žymieji asmenys, jų tarpe ir Winston Churchill, kurio atsiminimuose yra ir netikslumų.

Neatsiliko kai kurie ir mūsiškiai. Tikiu, kad daug darbo padėję, savo atsiminimus parašė gen. Raštikis ir buvęs Krašto Apsaugos ministeris plk. Žukas, vėliau Karo Mokykloje ir Augšt. Karininkų Kursuose dėstęs karo pedagogiką, kurio "įdomios paskaitos" man teko klausyti daugiau kaip prieš 20 metų, o vėliau, ir visi galėjo pasiskaityti jas per visą eilę "Nepriklausomos Lietuvos" numerių.

Šių abiejų autorių atsiminimus, palyginęs su virš ir žemiau paminėtų autorių atsiminimais, skaitau neturinčiais nei istorinės nei literatūrinės vertės. Ypač gen. Raštikio atsiminimai, ilgai laukti, mus smarkiai apvylė.

Naujausieji atsiminimai yra išleisti marš. Montgomerio ir gen. Wedemeyerio.

Nors marš. Montgomery ir ilgus metus savo širdyje nešiojo "rakštį", nes nemėgo amerikiečių ir paties Eisenhowerio, bet, reikia pripažinti, buvo jam lojalus. Dabar gi, kada išėjo į pensiją, jis išdėstė visus savo širdyje įsisenėjusius "skausmus". Kiekvienas karys privalo įsisąmoninti, kad, nežiūrint savo turimo laipsnio, reikėtų imti lojalumo pavyzdį iš marš. Montgomerio.

Marš. Montgomery tvirtina, kad karas galėjo baigtis ne 1945 m. gegužės mėn., bet 1944 metais: gen. Eisenhoweriui jis buvo patiekęs planą, 40 divizijų grupės sudarymą, kur visa ta masė būtų metama per Ruhr'o kraštą tiesiog į Berlyną. Gen. Eisenhoweris buvo "užsispyręs" vykdyti ofensyvą tik "plačiu frontu".

Kad II Pas. karas galėjo baigtis vienais metais anksčiau, sutinka ir gen. Albertas Wedemeyeris. Kaltę jis meta ne gen. Eisenhoweriui, bet Churchilliui, rašydamas:

VETERANŲ VEIKLA

SAVANORIŲ VĖLIAVĄ PAŠVENTINUS

Š. m. vasario 16 minėjimas Detroite buvo lyg ir iškilmingesnis nei visuomet. Neįprastą, lietuviškos rimties ir susikaupimo, atspalvį, uždėjo naujai įsigytos L.K.K.S vėliavos iškilmingas šventinimo aktas. Dalyvavo apie 1000 lietuvių.

Scenoje išsirikiavo, įvairių spalvų žydėjime, lietuviškos vėliavos su jų palydovais. Jų tarpe matome 10 porų, L.K.K.S. naujos vėliavos šventimo — krikšto kūmų. Tai žymūs Detroito visuomenininkai: V. Perminas— V. Černienė; prof. K. Pakštas — El. Gerulaitienė, dr. A. Damušis— E. Parazienė; Vyt.Alantas — M. Sims; F. Motuzas — K. Kodatienė; Rap. Valatka — dr. Eug. Gurskytė-Paužienė; A. Atkočaitis — M. Pečiūrienė; J. Pilka — Z Mikšienė; J. Ambrozė — Mag. Kučinskienė; A. Plečkaitis — R.Černiauskaitė, be jų skautai ir jaunimo atstovai. (Nežinia kodėl užmiršta stambiausioji lietuvių organizacija Detroite — Lietuvių Bendruomenės D. Apylinkė. Vl. Mg.).

Sav. kūrėjas, ats. kpt. J. Mitkus, vėliavos šventinimo vedėjas, pranešė, jog scenoje esamų vėliavų tarpe dar nėra naujos L.K.K.S. vėliavos, kadangi ji dar priklauso Dariaus ir Girėno klubui, kuris yra tos vėliavos mecenatas (paskyręs 200 dol.!). Pagaliau, D. ir G. kl. p-kas J. Paškauskas įnešė ją į sceną.

Šventimo apeigas atliko tėvas dr. T. Žiūraitis. Vėliavą priėmė L.K.K. S. Detroito skyr. garbės pirmininkas gen. J. Černius. Po valandėlės ją perdavė skyr. pirmininkui maj. J. Šimkui, kuris, ją pabučiavęs, iškilmingai perdavė saugoti sav. kūrėjui invalidui Silvestrui Grušniui.

Trumpam žody, gen. J. Černius iškėlė L.K.K.S. vaidmenį Lietuvos nepriklausomybės kare ir nepriklausomos valstybės atkūrime. Jis pabrėžė, jog tik savanorių tėvynės meilės dėka, jų kraujo ir gyvybių aukomis, nušvito Lietuvai skaisčios laisvės rytas. Ir ne dėl savanorių kaltės, po 22-jų nepriklausomo gyvenimo metų, vėl neteko Lietuva laisvės. Šis rusų - bolševikų okupacijos metas atnešė tamsiausią naktį Lietuvai. Žinome tačiau, kad naktis prieš aušrą — visados esti tamsiausia. Savanoriai tiki, jog Lietuva vėl bus laisva ir motinos vėl auklės savo vaikus lietuviškoje dvasioje, lietuviai gyvens laimingi ir garbins Dievą laisvi būdami.

Vėliavos nuo scenos išnešamos. Toliau vyksta Vasario 16 minėjimas.

Po minėjimo, 8 val. vakare, 6012 W. Vernor H. salėj įvyksta L. K.K.S. s-gos Detroito skyr. vėliavos lyg ir krikštynos — vaišės. Atsilanko apie 100 kviestinių svečių.

"Amerikonų generolai Rooseveltui patarinėjo į Europą invaziją daryti jau 1943 metais, bet ne — kaip tas įvyko — 1944 metais. Rooseveltas tačiau buvo užkerėtas Churchillio oracijomis ir savo strategų patarimus atmetinėjo".

Gen. Wedemeyerio įdomiausia pastaba yra ta, kuri liečia Churchillį, kaip vyriausią figūrą. Jis rašo: "Yra viena iš didžiausių istorijos ironijų, kad Churchillis, kuris sakė, kad jis nepasiliko Jo Karališkos Didenybės ministeriu pirmininku todėl, kad nenorėjo būti Britų Imperijos likvidatorium, bet vedė politiką, kuri D. Eritaniją nustūmė į antraeilės valstybės rolę.

Ką užmiršo Montgomery ir ko nepastebėjo Wedemeyer?

Mrš. Montgomery, kaip strategas, darydamas sprendimą, nepriėmė dėmesin labai svarbaus dalyko: II Pas. kare amerikiečių politikos visiško pasikeitimo. I Pas. kare centrines valstybes (Vokietiją, Austrovengriją ir Turkiją) privertė kapituliuoti pats JAV galingų divizijų prie Europos krantų pasirodymas.

JAV neaneksavo nei pėdos žemės karą pralaimėjusių valstybių, nei jų buvusių kolonijų. Tik Anglija ir Prancūzija tada pasidalino buvusių priešų žemėmis, ypač Afrikoje. Tada Amerika nuo Europos izoliavosi. Anglijos ir Prancūzijos imperialistinė politika pasidarė pavojinga politinei lygsvarai išlaikyti. Tokio "žaidimo" Washingtonui užteko. Viso to pasekmėje, dar prieš Pearl Harbor tragediją, iš kandidato į prezidentus Willkie lūpų buvo išsprukę šie žodžiai; "Jeigu mes, amerikiečiai, į II Pas. karą įstosime, tai ne dėl to, kad Britų Imperiją gelbėtume".

Tai ir buvo amerikietiškos politikos generalinis pasikeitimas, vėliau prez. Trumano paskelbtas viešai: "Galime ir privalome pasiimti atsakomybę už visą pasaulį".

JAV tą atsakomybę buvo pasiėmusios jau II Pas. karo metu. Mrš. Montgomery planą gen. Eisenhoweris atmetė ne todėl, kad jis ant jo buvo piktas, bet todėl, kad Eisenhoweris kovojo ne už britų, bet už amerikiečių interesus. Gen. Eisenhowerio vyr. būstinės istorikas rašo: "Kada alijantų kariuomenė jau buvo užėmusi dalį Prancūzijos, pas gen. Eisenhowerį atsirado min. pirm. Churchillis, kuris ištisas valandas "dėstė" savo nuomonę, kad alijantai privalėtų nukreipti ofenzyvą į Balkanus, tikslu sovietinę kariuomenę sulaikyti dar prieš Dnieprą. Visų Churchillio išvedžiojimų išklausęs Eisenhoweris aštuonis kartus pasakė: 'ne' ".

Churchillio išvedžiojimai ėjo pagal britų politikos liniją, o gen. Eisenhoweris reprezentavo Amerikos politiką ir interesus, kurių pagrinde buvo: kaip britiško, taip ir prancūziško kolonijalizmo likvidavimas. Ir jau matome, kad nuo D. Britanijos atsiskyrė Indija, Egiptas, Sudanas, Palestina ir kt., o nuo Prancūzijos: Marokas, Tunisas, neužilgo atsiskirs ir Alžyras ir kt. Nepriklausomybes gavo juodukų valstybės: Ghana ir Gvinėja.

Tačiau marš. Montgomery ir gen. Wedemeyerio atsiminimuose nėra to, kas yra svarbiausia, būtent: bendro tikslo, dėl kurio antru kart JAV įstojo į karą .Kad geriau suprastų, kodėl taip, o ne kitaip įyko, jiems reikėjo nuo to ir pradėti.

Gen. Wedemeyeris prez. Roosevelta kritikuoja už tai, kad jis "per daug atvirai provokavo japonus, kad jie atakuotų JA Valstybes". Bet kaip gi Rooseveltas galėjo įstoti karan? Pirmuoju pulti nenorėdamas, nes toks jau amerikonų "nusistatymas", o ypač turint tautą, karo nenorinčią, Roosevelto provokacija ir buvo tas politinis meistriškumas.

Japonijos Pearl Harbor užpuolimas Amerikos tautoje sukėlė didžiausią pasipriešinimą, tada Rooseveltui jau buvo lengva išeiti į karą, paimti istorijos vairą ir JA Valstybes pastatyti pirmon vieton, pasiimant atsakomybę už visų kontinentų žmonijos likimą.

Tokie yra amerikietiškos politikos pagrindai ir kartu skirtumai tarp I ir II Pas. karų politikos. Tikslas; pasiimti atsakomybę už visą mūsų žemės rutulį.

Ar JAV pakels tą neapskaičiuojamą naštą, tai kitas dalykas, bet jeigu neišlaikytų, tai nebereikia būti ir pranašu, kas atsitiktų su visu mūsų pasauliu...

K. M. Juozas Šarūnas

LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRĖJŲ SAVANORIŲ SĄJUNGOS
DETROITO SKYRIAUS
VĖLIAVOS ŠVENTINIMO

AKTAS

Šiekstantis devyni sausio penkiasdešimt devintieji metais penkerioliktos metų popietinę laiką Skyriaus įvedėjas ponas Simonaitis pasiuntė Detroito vakarinėn dalin kur gyvena Lietuvos Generolo Konsulo ponia Ambrozaitienė pasiimti Sąjungos šventinimo laukiamą Amerikos piliečių Lietuvių vardu Lietuvos Respublikos Garbės Konsulo Detroit mieste. Grįžtant miestan Detroito Skyriaus šventinimo apeigos pradėtos.

Sąjungos apsišaukėlis sustojo ties durimis Lietuvos Konsulo Detroito Klubo atsidarė paminklas ponas Šiaškauskas Aleksandras atkalbėjo maldą ir visi kartu sugiedojo Lietuvos Himną

Vėliavos šventinimo apeigas atliko kun. Dr. J. Gumulis

Vėliavos kamanė

1 Detroito Garbės Konsulo Klubo vienuoliktasis Lietuvos kariuomenės veteranas Vilkelis Juozas iš Kunigiškės Benedikto Dr-jos Detroito 5-to paminklo Lietuvos kariuomenės Veteranų Apsaugos Klubo Pirmininko, Jo ponia Veronika Vilkelienė.
2 Prof. Kazys Pakštas iš kur atvažiavo Jo Garbės Konsulo žmona Elena Gudaitienė
3 Trečiasis Dr. A. Garmus iš Elizabeth, Pennsylvania.
4 Vaikystės Vytautas Alantas iš gerb. Alantų šeimos
5 Amerikos Lietuvių veikėjas Aleksas Mockus iš Lietuvos skautų ir Šaulių Sąjungos veikėjas, Kunigaikštis Kerbedzinskis
6 Amer. kun. veteranas Kapelionas Vaitekūnas Dr. Jurgelionienė žmona
7 Amer. kun. veteranas M. Mikolainis iš Akronto, Ohio M. Simonaitienė
8 Amer. Lietuvių evangelikų veikėjas Jusionis Vilkaviškio ir vaikų auklėtoja Zuzana Mikulskienė Aleksienė
9 Amer. kun. veteranas Juozas Ambrazevičius iš Maryborough Queensland
10 paminklo atstovai skautės M. Plukienės iš skautės K. Černiauskaitės

Governor of State Michigan

Vėliavos Globėjai ir garbės sargybiniai

Lietuvos Konsulo Klubo Vėliavos Globėjai

Detroito Skyriaus Valdybos

1950 m. gegužės mėn. 13 d.
Detroit, Michigan

Stalai lūžta nuo Dievo dovanų gausumo: tiek daug buvo prigaminta ir valgymo ir gėrimo.

Invokacija sukalbėjo šv. Antano parap. bažnyčios klebonas kun. dr. Ign. Boreišis. Visuomenės veikėjas inž. Vytautas Kutkus prašomas būti vakarienės vedėju — tostmeistru. V. K. sumaniai veda visą pokylio tvarką, nors jis toms pareigoms nebuvo pasiruošęs, nes buvo atvykęs tik kaip svetys.

Tiesa, buvo kviestas atvykti ir Michigano gubernatorius, bet nenorėta buvo tikėti, kad jis aukotų savo laiką tik 14 savanorių — veteranų ir jų vėliavos pagerbimui. Bet viskas dėlto taip įvyko. Kelios minutės po aštuonių prasiveria durys ir įžengia gub. G. Mennen Williams su savo žmona Nancy. Jį pasitinka inž. V. Kutkus, maj. J. Šimkus ir kt. Gub. Williams patenkintas vaišinasi. Juokauja...

Po įvairių kalbų ir tostų, skaitomos sveikinimo telegramos ir laiškai. Pažymėtina, ir savo šiltu turiniu išskirtina kongresmano John D. Dingel telegrama iš Washingtono. Jis pareiškia gilų įsitikinimą, kad Lietuvai vėl išauš laisvės rytas ir šauni Lietuvos valstybė įsijungs į laisvųjų tautų tarpą.

L.K.K.S. S-gos Centro Valdyba Detroito skyrių, vėliavos įsigijimo proga, pasveikino šiais žodžiais:

"Centro Valdyba nuoširdžiai sveikina skyriaus Valdybą ir visus skyriaus narius — brolius kūrėjus savanorius šių, neeilinių — vėliavos pašventinimo, iškilmių proga.

Įsigyta ir pašventinta vėliava turi likti jūsų vienybės, solidarumo ir ryžto simboliu. Centro Valdyba linki, kad po Jūsų vėliava susiburtų visi Detroito srities kūrėjai — savanoriai, kad visi vieningai, pagal išgales, dirbtų mielos Tėvynės laisvės rytojui. Gi atėjus laikui, drauge su savo vėliava, visiems grįžti į Nepriklausomą Lietuvą.

1959 m. II. 2 d.

(pas.) M. Rėklaitis"

Taip pat gautas vietinių šaulių sveikinimas šio turinio:

"Detroitas, šaulių kuopa, 1959 m. vasario 15 d. Brangūs savanoriai — kūrėjai. Savo ryžtu ir kraujo auka įžiebėt tėvynei laisvės rytą ir šiandien, vietoj džiaugtis savo laimėjimais, esate išblaškyti po svetimus kraštus. Šiandien, Jūs nenykstančią didvyrių dvasią įamžinote į savo vėliavą. Tegu ji jungia mus visus Tėvynės meile neramia, kad: 'Tas laisvės nevertas, kas negina jos!'...

Mes, Detroito šauliai, linkime Jums sveikatos, ištvermės ir kad šios vėliavos ir savanorių dvasios vedini vėl susitiktume mūsų sostinėj Vilniuje, Gedimino Kalne'.

(pas.) Jonas Petrulionis Valdybos p-kas

Mateika, sekretorius"

Inž. Vytautas Kutkus paprašo gub. G. Mennen Williams tarti žodį. Gubernatorius yra mielas visų lietuvių bičiulis ir užtarėjasm Jis nedalyvavo jokiame Mikojanui pagerbti baliuje. Jis kiekvienais metais savo proklamacija paskelbia Vasario 16 Michigano v. Nepriklausomos Lietuvos Diena. O miesto rotušė Detroite pasipuošia Lietuvos trispalve dukart per metus. Detroito meras Miriani ir šiemet paskelbė Detroito m. proklamaciją, kad Vasario 16 yra Lietuvos Nepriklausomybės Paminėjimo Diena, todėl visi geros valios Detroito gyventojai turėtų tai pagarbiai prisiminti.

Gubernatorius savo kalbą pradėjo lietuviškai;

"Brangūs draugai lietuviai!" — Toliau, pasveikinęs savanorius veteranus įsigijus savo vėliavą, jis tą žygį pavadino simboliniu laisvės troškimu. Jis palinkėjo, kad tas troškimas vėl išsipildytų. Jis kalbėjo, jog mėgstąs lietuvius, už jų kovingumą, už jų stiprią dvasią, ko kaip tik trūksta amerikiečiams. Jis iškėlė faktą, kad lietuviai yra didžio ryžto kovotojai dėl teisybės ir laisvės. Tokie žmonės, jo manymu, labai reikalingi Amerikai. **"Lietuviai galingos dvasios žmonės!"** — tai jis nekartą pakartojo. — "Seniau aš lankydavausi vienas pas lietuvius, bet nuo šiandien Jūs patikote ir mano žmonai, Nancy, ji sako, kad nuo šios dienos ji, jūsų pokyliuose ar minėjimuose, lankysis kartu". Baigdamas savo žodį gubernatorius palinkėjo savanoriams vėl atgauti savo laikinai prarastą valstybę. Kalbą užbaigė vėl gana gražiai ištardamas lietuviškai **"Kas bus, kas nebus, bet Lietuva nepražus!"**. Audra ovacijų ir "valio" palydėjo gubernatoriaus paskutinį žodį. Atrodo, jog gub. domisi lietuvių kalba. Seniau jis temokėjo lietuviškai "ačiū" tarti. Vėliau pramoko, tarp kitų žodžių, "kas bus, kas nebus, bet Lietuva nepražus!". O šiemet pasirodo vėl išmokęs: "Brangūs draugai, lietuviai". O kas bus kitais metais, pažiūrėsime.

Inž. Vytautas Kutkus savo žodžiu palinkėjo gubernatoriui, kad, 1960 m. JAV prezidento rinkimuose, jis, Mennen Williams, būtų demokratų nominuotas kandidatu į JAV prezidentus. Į tai gub., šypsodamas, atsakė: "Gerai, jeigu Jūs mane remsite — aš bandysiu"...

Po dviejų valandų vaišių gub. su savo žmona apleido vaišių salę.

Tenka maloniai nustebti ir tuo pačiu sveikinti L.K.K.S. jų organizaciniais sugebėjimais. Jų mažai. Jie įsigijo vėliavą. Ir tą šaunų vėliavos pašventinimą, ir pokylį, pavyzdingai pravedė. Be to, retas įvykis, kad gubernatorius apsilanko 14 savanorių būrelio vaišėse. Sveikiname! O šią vėliavą nuoširdžiai linkime, orkestrams grojant kariškus maršus, dar mūsų amžiuje, nuvežti į laisvą Lietuvos valstybę.

Baigiant reikia paminėti. jog prie šio šaunaus vėliavos įsigijimo ir jos pašventinimo apeigų, vėliau vaišių, suorganizavimo daug kuo prisidėjo savanoris Jurgis Mitkus ir neseniai 70 metų amž. sukaktį atšventęs maj. Jonas Šimkus, L.K.K.S. Detroito skyr. pirmininkas. Savaime aišku, jog prie visų darbų prisidėjo ir visi kiti, vieni mažiau, kiti daugiau, savanoriai ir ramovėnai, ypačiai daug darbavosi prie vaišių stalo parengimo birutietės, kurioms vadovavo p. Daugvydienė.

Ypatinga padėka priklauso Dariaus ir Girėno klubui, nepagailėjusiems vėliavos įsigijimui net 200 dolerių! Šiame pasiaukojančiame, šviesiame pasiryžime, paminėtini: Vyt. Ogilvis, V. Perminas, J. Paškauskas, L. Petronis, inž. V. Veselka ir daug kitų.

Tremties sąlygose pašventinta L.K.K.S. vėliava, Detroite, primena mums, kad Lietuva vėl pavergta, kad ten viešpatauja naktis, kad ten liejasi lietuviškas kankinių kraujas. Ši vėliava primena pasauliui, jog lietuviai vieningai dirba lietuvybės darbą ir kad niekados nenurims, kol Lietuva nebus laisva.

Vl. Mingėla

RAMOVĖNŲ POBŪVIS BROOKLYNE

Išrinkus naują valdybą. New Yorko skyrius pradėjo energingą veiklą. Šeštadienį, balandžio 4 d. surengė jaukų ramovėnų, jų šeimų ir svečių pobūvį Angelų Karalienės parapijos salėje Brooklyne. Programoje dr. H. Lukoševičius parodė savo gamybos filmą iš kelionės į Floridą ir į kitas gražesnes Amerikos rytinio pakraščio vietas.

Prie kuklių, bet gražiai paruoštų vaišių, buvo praleistos kelios jaukios valandos ir smagiai pasišokta. Pobūvis buvo uždaras, todėl negausus.

Pobūvio organizatorius ir visos veiklos spiruoklė, atrodo, yra naujasis skyriaus sekretorius. Jo suma-

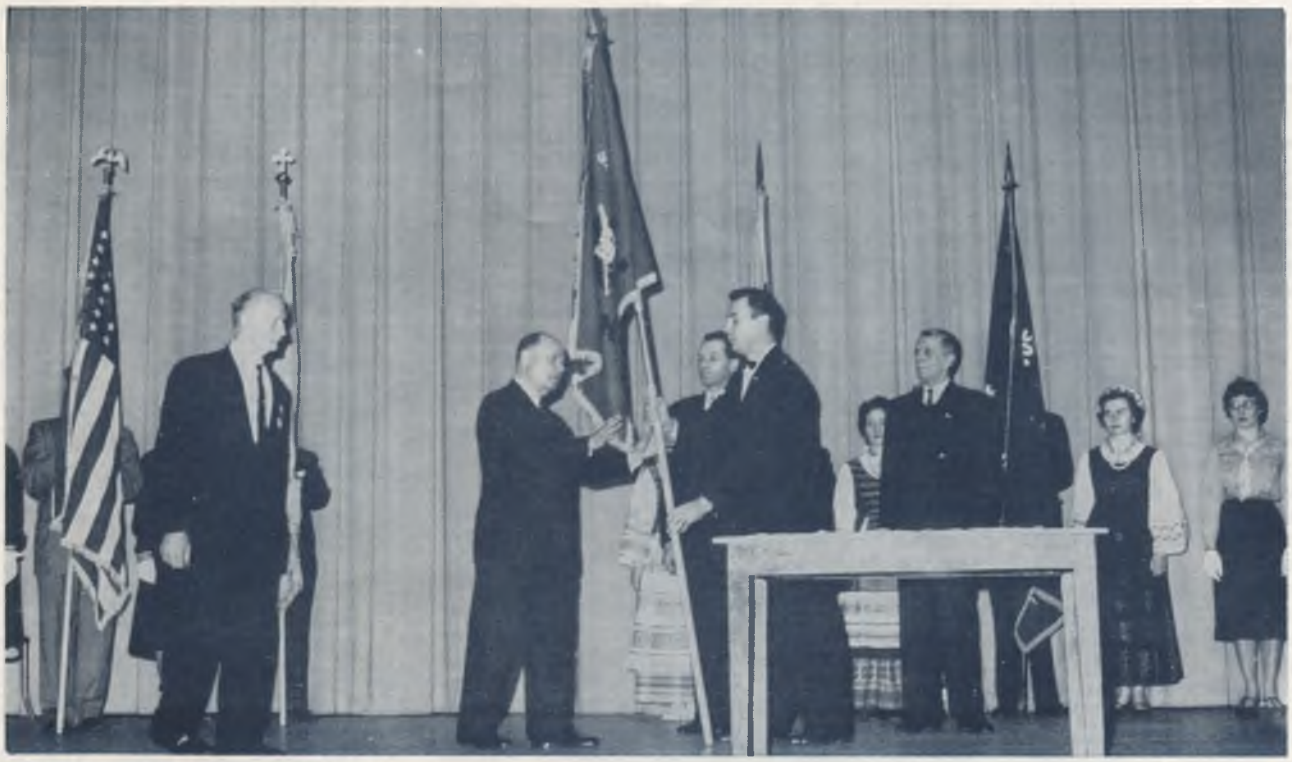

Detroito Dariaus ir Girėno klubas padovanoja Kūrėjų - Savanorių sk. vėliavą, kurią priima kūr.-sav. gen. Černius. Prie vėlivos D. ir G. klubo atstovai: J. Paškauskas, A. Simonaitis ir A. Mickevičius. Kairėje stovi sav.-kūr. sk. p-kas J. Šimkus.

nymu suorganizuota loterija, kurioje leidžiamas prof. V.K. Jonyno paveikslas. Laimingo bilieto traukimas įvyks š.m. lapkričio 23 d. Mokant tik 25 c. kiekvienas gali išmėginti savo laimę ir, gal, net tapti vertingo paveikslo savininku.

Naujoji valdyba jau planuoja ir būsimos kariuomenės šventės minėjimą ir kitus skyriaus darbus. Ją sudaro A. Sperauskas — pirm., J. Virbickas — vice-pirm., A. Petkevičius — ižd., V. Vilkutaitis — sekr., ir V. Šventoraitis — kult. reik. ved.

Dalyvis

IŠ LVS "RAMOVĖ" CLEVELANDO SK. VEIKLOS

Tenka pasidžiaugti, kad Clevelando ramovėnai nėra atsilikėliai, kad metų bėgyje yra padaryta apščiai ir kad metinis veiklos planas buvo įvykdytas pilnai. Padėka tenka buvusiam pirmininkui gen. št. majorui A. Jonaičiui ir nariams: L. Leknickui, F. Eidimtui, K. Morkūnui ir A. Spirikaičiui

Iš duotos visuotinam susirinkimui metinės apyskaitos paaiškėjo, kad metų bėgyje sušaukti 3 vis. narių susirinkimai, kad valdyba turėjo 17 posėdžių, kuriuose aptarti ramovėnų reikalai.

Glaudesniam bendradarbiavimui surengtas ramovėnų ir birutininkių pobūvis su menine programa ir vaišėmis, šv. Jurgio parap. salėje. Be birutininkių ir ramovėnų dalyvavo daugiau kaip 100 svečių. Pobūvis praėjo labai jaukioj nuotaikoj.

Ramovėnai rėmė ir dalyvavo įvairiuose parengimuose: kovo mėn. 15 d. Clevelande rengiant Š. Amerikos lietuvių tautinių žaidynių olimpiadą, talkininkavo, surengė pobūvį ir gautą pelną $570.00 perdavė FASKo C. V.

Gegužės 30 d. — kapų lankymo dieną — aplankė Clevelando kapines ir ant palaidotų ramovėnų kapų padėjo puokštes gėlių su tautiniais kaspinais ir įrašais. Tą dieną už mirusius ramovėnus buvo užprašytos šv. mišios liet. parapijų bažnyčiose.

Birželio 8 d. mirė plk. Birontas ir buvo palaidotas Clevelando kapinėse; ramovėnai pagerbė velionį.

Birželio 15 d. Tragingųjų Birželio įvykių minėjime ramovėnai daug prisidėjo.

KARIUI paremti birželio 29 d. surengta gegužinė ir gautas pelnas $233.71 perduotas Kario administracijai.

Skyrius įsigijo vėliavą. Projektą paruošė dail. V. Raulinaitis, talk. E. Karnėnas, o visą sunkųjį darbą — išsiuvinėjimą, atliko birutininkė Izabelė Jonaitienė. Vėliava buvo pašventinta minint Lietuvos Kariuomenės šventę lapkričio 23 d., kurioje dalyvavo C. V. atstovas gen. St. Dirmantas.

Ramovėnai nepamiršo ir karo invalidų. Aukų lapais pravedė rinkliavą ir surinktus pinigus $402.50 persiuntė Inv. C. Valdybai.

Klaipėdos Krašto prijungimas prie Lietuvos buvo iškilmingai paminėtas. Paskaitą skaitė ramovėnas E. Karnėnas. Ta proga pasiųsti raštu sveikinimai gen. konsului J. Budriui ir Ed. Simonaičiui.

Inž. Pijus Žiūrys minėjo savo 65 metų sukaktį. Kaip didelį veikėją ir daug nuveikusį lietuvybei, ramovėnai jį pagerbė įteikdami kuklią, bet simbolišką dovanėlę.

Pirmininkas pabrėžė, kad Clevelando ramovėnai be tiesioginės veiklos, įsitraukę yra į visuomeninę veiklą Alte, L. Bendruomenės valdybose, kur eina atsakingas pareigas ir atlieka svarbų darbą.

Visuotinis susirinkimas, išklausęs pranešimo ir revizijos kom. akto, buvusiai valdybai išreiškė padėką už nuveiktus darbus.

Atsistatydinus senąjai valdybai, buvo perrinkta valdyba. Į naują valdybą pateko šie asmenys ir pasiskirstė pareigomis: pirm. Feliksas Eidimtas, vice-pirm. Aleksas Spirikaitis, sekr. Lionginas Leknickas, ižd. Edvardas Karnėnas ir kult. r. ved. Karolis Morkūnas.

L. Žvirkalnis

BENDRAS POSĖDIS

Clevelando ramovėnai ir birutininkės kovo mėn. 1 d. Čiurlionio namuose turėjo bendrą abiejų valdybų posėdį. Aptarta bendra veikla, liečianti abi draugingas organizacijas. Kaip jau spaudoje buvo aprašyta, Chicagoje Jaunimo namų sodelyje rengiamas paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę. Centro Valdyba kreipėsi į skyrius prašydama piniginės paramos paminklo statymui.

Posėdyje numatyta, kiek sąlygos leis, pravesti Clevelando visuomenėje aukų rinkimo vajų kovo 15 — gegužės 15 d. Gegužės mėn. 9 d. nutarta suruošti bendrą pobūvį Čiurlionio namuose. Birželio mėn. pradžioje numatyta suruošti tradicinę gegužinę KARIO žurnalui paremti. Gautą visą pelną pasiųsti KARIO administracijai.

Gegužės mėn. 30 d. užperkamos gedulingos pamaldos už mirusius ramovėnus ir birutininkes; bus lankomos kapinės.

Kariuomenės šventės minėjimą nutarta rengti kartu lapkričio mėn. 21 d. lietuvių salėje.

K. M.

MĖNESINIAI SUSIRINKIMAI CHICAGOJE

L.V.S. Ramovės Chicagos skyr. valdyba yra nusistačiusi bent kartą į mėnesį šaukti susirinkimą aptarti skyriaus reikalus, kurių niekuomet netrūksta, bet kad kiekvienas susirinkimas būtų paįvairintas paskaitomis.

Kovo 15 d. L. Auditorijoje įvyko eilinis skyriaus narių susirinkimas, kuriame dr. Vladas Litas-Literskis kalbėjo apie Vokietijos ginklavimasi. Jis labai vaizdžiai išryškino naujai atsikėlusios iš karo griuvėsių V. Vokietijos gyvenimą. V. Vokietijoje, pradžioje, militarinė dvasia buvo dingus ir valstybė nė nerodė noro ginkluotis. Žinoma, prieš militarizmą buvo nusistačiusi socialdemokratų partija, kuri sudaro opoziciją valdomajai krikščionių demokratų. Be to, ginklavimui yra reikalinga stambių lėšų, kurių vis dėlto trūksta. Vienos divizijos suorganizavimas kainuojąs 100 milijonų dolerių. Vakarų Vokietijai yra leista turėti 500 tūkstančių karių. Nors V. Vokietija jokiam karui nesiruošia, bet ginklavimasis eina pilnu tempu ir suorganizuoti karo daliniai automatiškai įeina į NATO organizaciją.

Pradžioje buvo manyta, kad į naujai formuojamus karinius dalinius savanorių neatsiras, tačiau buvo apsieita be mobilizacijos pašauktųjų, nes pilnai užteko savanorių, kurių priėmimo punktai būna kimšte prikimšti. Taip, kad dabar V. Vokietija jau turi 130.000 gerai ginkluotų karių ir sistematingai žengia prie pilnos normos.

Susirinkimas buvo gausus, gyvas ir darbingas. Susirinkimą pravedė Povilas Žilys ir sekretoriavo M. Luneckas. Skyr. p-kas Povilas Dirkis susirinkusius supažindino su naujais skyriaus valdymo organais, referavo 1959 m. darbo planą, prašė paaukoti Klaipėdos krašto veteranui E. Simonaičiui padengti jo teismo išlaidas ir painformavo apie paruošiamus darbus Jaunimo Centre pastatyti Lietuvos laisvės kovose žuvusiems kariams paminklą. Be to, kvietė gausiai dalyvauti ruošiamuose pietuose Jaunimo namuose š. m. balandžio 26 d., kuriuos ruošia Ramovės talkininkė L.K. Birutės D-jos Chicagos skyrius. Vakarienės pelnas bus paskirtas laisvės kovų paminklui statyti.

P. Erdvys

PAS CHICAGOS DON VARNAS POSTO VETERANUS

Posto pavasariniai šokiai įvyko balandžio mėn. 18 d. Lietuvos Vyčių salėje (prie 47-tos ir Campbell Ave.). Jų rengimo komitetą sudarė: S. Samoška, M. Mosteika, B. Mikėnas, N. Girdwain, B. Kvietkus, Petrila, E. Šulaitis, G. Jonikas, A. Juknis.

Buvęs posto komanduotojas Tony Mosteika balandžio mėn. 25 d. L. Vyčių salėje turėjo 25 vedybinio gyvenimo metų sukakties puotą.

Don Varno posto vėliavnešiai dalyvavo St. Patrick dienos parade. Čia postą atstovavo: Bronius Mikėnas Stephen Samoška, Joseph Shares, George Jonikas, Adam Anderson, Edward Stank.

Balandžio mėnesio posto narių susirinkimas įvyko balandžio mėn. 3 d. posto namuose, 6816 S. Western Ave. Sekantis susirinkimas bus gegužės mėn. 1 d. Tokie susirinkimai įvyksta kiekvieno mėnesio pirmą penktadienį.

Aktyvus posto narys Anthony Yuknis yra veiklus ir kitose lietuvių organizacijose. Jis šiuo metu yra L. Vyčių 99 kuopos pirmininkas ir kartu su posto valdybos nariu Ed. Šulaičiu redaguoja šios organizacijos skyrių Draugo dienraštyje.

E. Š.

Paryžiaus lietuvių Sekstetas, dalyvauja 16 Vasario minėjimo programoje. Deš. KARIO bendrad. B. Vrublevičius.

Nuotrauka Klimo

JONAS ŠIMKUS,

70 metų sukakties proga

1959 m. vasario 1 d., Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris, atsargos majoras Jonas Šimkus arti mųjų, bičiulių ir pažįstamų draugėje, (savo bute) atšventė 70 m. amžiaus sukaktį.

Iškilmingų pietų metu sukaktuvininką sveikino; Jurgis Mirkus, ats. kpt., Jurgis Grušnys, L. karo invalidas, Stasys Garliauskas, lietuvių veter. Sąj. "Ramovė" Detroito skyr. atstovas, žurn. Vladas Mingėla, W. Adams, namų prekyb. ir kt. Galiausiai, pats sukaktuvininkas papasakojo savo išgyvenimus Nepriklausomybės karo metu, patiekė įdomių istorinių metmenų apie savo gimtąjį kraštą — Tilžę. Vaizdžiai apibūdino, statistikos duomenimis pagrįsdamas, Rytprūsių krašto lietuviškumą. Štai visai arti prie Tilžės m. Vydutaičių km., kur jis gimė, gyveno 42 šeimos; įdomu, jog tame skaičiuje tik 2 šeimos buvo vokiečių kilmės, o visos kitos namie kalbėjo ir meldėsi tik lietuviškai. Iki I-mojo Pasaul. karo, toje pačioje Tilžėje gyventojų buvo apie 60.000; beveik visose krautuvėse galima buvo susikalbėti lietuviškai: tam tikslui buvo samdomas bent vienas tarnautojas. Krautuvių iškabose buvo naudojamos vokiečių ir lietuvių kalbos.

Nors didieji miestai buvo kur kas

16-ji VASARIO PARYŽIUJE

Prancūzijos L. B-nės Krašto Valdyba suruošė iškilminą Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 41 metų minėjimą.

Sekmadienį, iš ryto, 11 val. tautiečiai gausiai susirinko į bažnyčią, esančią Grenelle gatvėje. Ten įvyko pamaldos. Įneštą mūsų trispalvę lydėjo dvi tautiškais rūbais pasipuošusios lietuvaitės. Gražų ir patriotišką, dienai pritaikintą pamokslą pasakė klebonas kun. Petrošius. Pamaldos baigėsi giesme Marija, Marija ir Tautos Himnu.

Vakare apie 8:30 val. gražioje Pleyel salėje vėl susirinko beveik visi Paryžiaus ir jo apylinkių lietuviai (apie 200 žmonių). Be to atsilankė: Latvijos ministeris O. Grosvald, estų min. Pusta, prancūzų ir kitų tautų atstovai.

Iškilmingą aktą pradėjo K. V. pirm. kun. Petrošius. Sugiedojus Tautos Himną, Lietuvos atstovas min. dr. Bačkis, prieš tariant žodį, už žuvusius karius, partizanus ir kitus, paprašė tylos minutės. Po to, tarė įspūdingą žodį, kurį užbaigė:

"Minėdami Vasario 16 dienos sukaktį, dar kartą prisiminkime mūsų Tautos vaikų ryžtingą šūkį; 'Lietuviais esame mes gimę, lietuviais turime ir būt!'. Kiekvienas prisidėkime kuo galime, kad tą šūkį įgyvendintume. Mūsų yra apie milijonas laisvajame pasaulyje. Tad silpnesniuosius stiprinkime, kovojančius palaikykime. Sujungtomis gretomis dirbdami išdidžiai skelbkime mūsų Tautos nepalaužiamą troškimą — atkurti savo Nepriklausomą Valstybę".

Min. Turauskas laikė paskaitą: "16 Vasario reikšmė praeityje ir dabartyje".

Toliau sekė meninė dalis. Programą išpildė Paryžiaus studentų grupė, kuriai vadovavo: tautiniams šokiams stud. iš New Britain, E. Marijošiūtė ir L. Pabedinskas. Dainoms dirigavo — B. Vrublevičius, pianinu akomponavo muz. Užpuolevičius.

Pirmoji daina buvo Naujalio "Lietuva brangi". Žiūrovai ir klausytojai buvo nepaprastam kontakte su dainininkais ir šiltai reagavo į mėgiamas dainas, ypač liaudies motyvais. Buvo padainuota dar Šimkaus "Sėdžiu prie langelio", liaudies "Ant kalno gluosnis". B. Vrublevičius solo padainavo Tallat-Kelpšos "Žaliojoj lankelėj" ir M. Petrausko "Vakaras". Staigmena buvo žiūrovams, kai Vrublveičiaus vedami, to paties likimo mūsų kaimynai estai (mėgėjų grupė) sudainavo lietuviškai Vanagaičio "Subatos vakarėlį". Už tai sulaukė gražių katučių.

Toliau deklamavo mažoji lietuvaitė (11 m.) Milda P. "Karo Muzėjaus sodely"; ir prasidėjo studentų grupės tautiniai šokiai, kurių jau seniai nematė ypač senesnieji emigrantai lietuviai Prancūzijoje.

Pašoko sekančius šokius: "Rugučius", "Šustą", "Kubilą", "Blezdingėlę" ir vyrų ketvertukas "Mikitą". Visi buvo sužavėti, net ir svetimtaučiai, kurie plodami prašė šokėjus kartoti.

K. V. vicepirmininkas plk. Lonskoronskis tarė nuoširdų ačiū visiems dalyviams ir išpildžiusiems programą.

B. Vrublevičius.

daugiau suvokietėję nei apylinkėje esą kaimai, bet lietuviška dvasia buvo nenugalima ir ten. Paminėjo keletą vietovių, kurių lietuviškumas maloniai kutenęs klausą. Pavyzdžiui: Gumbinė (vokiečiai vadindavo Gumbinen), Piliakalniai (vok. Pillkalnen), Piktupėnai, Kulminai, Garšviai, Kentriai, Ropkojai, Nakiškiai, Kupeliai, Eistraviškiai, Montvilaičiai, Gudkaimiai, ir t.t. Toli už Tilžės, artėjant prie tamsaus horizonto ir prie Eidkūnų (Įsrutės pusėn krypstant) stovėjo didelis gražiai nutašytas akmuo su vokišku užrašu, kad nuo čia jau prasideda Lietuvos žemė. Vienas toks akmuo stovėje netoli Gumbinės. Penki šimtmečiai su puse nepadėjo vokiečiams nutautinti kietasprandžių žemaičių. Iš viso Tilžės apylinkės buvo, visais laikais, gal net lietuviškesnės ir už Klaipėdos apylinkes.

17 amž. lietuviškuosius Rytprūsius palietė baisusis juodasis maras. Juodų mirties sparnų buvo paliesti daugiau kaip šimtas tūkstančių žmonių. Ištuštėjo miestai ir kaimai. Bet ilgainiui, metams bėgant, tragedija buvo užmiršta. Jaunieji vedėsi. Gimė naujos lietuvių kartos. Gyventojų priaugo vėl pilni kaimai.

Jono tėvai daug pasakojo apie Prancūzijos imperatoriaus Napoleono žygį į Rusiją. Jo armija žygiavo per Tilžę — Piktupėnus — Lauksargę — Tauragę — Kauną — Vilnių ir t.t. Tai buvusi imponuojanti karinė galybė. Betgi dėdulis Šaltis ir kitos Maskvos galybės nebeleido Napoleonui, su savo armija, laimingai grįžti. Prancūzų karių kaulais apibarstyti visi keliai, jungią Rusiją su Vakarų Europa. Tai buvo 1812 metais.

Majoro šimkaus tarnybos lapą pavarčius

Jonas Šimkus gimė 1889 m. vasario 1 d. Vydutaičių k., Kulminų v., Tilžės aps. Krikštytas Piktupėnų lietuvių bažnyčioj. Jis augo ir brendo senoje Rytprūsių Lietuvoje. Jo atminimu, vaikai ir žaisdami kalbėjo lietuviškai — žaidė lietuviškus žaidimus. Daugumoje bažnyčių buvo meldžiamasi lietuviškai ir giesmės lietuviškos giedamos. 1905-11 metais dar lietuvybė tame krašte buvo nesvyruojanti. Tik visai prieš I-mąjį Pasaul. karą Vokietijos valdžia ypatingai išvystė vokietinimo akciją. Tam tarnavo kariuomenė, mokykla ir daug kur — bažnyčia. Po dešimtes metų tokios kaizerinės akcijos, išdavos nebuvo lietuviams palankios. Jaunimas kažkaip ėmė krypti vokiečių pusėn.

Būtinąją karinę tarnybą **Jonas Šimkus** atliko vokiečių kaizerinėj kariuomenėj, ją baigdamas leitenanto lapsniu. Vos tik Lietuvos Taryba paskelbė atstatanti laisvą ir nepriklausomą Lietuvos valstybę, jis ilgai negalvodamas, skuba į Tauragę, kur 1919 m. kovo 7 d. įstoja į 1-mąjį pėst. Žemaičių batalioną, kuris, betgi, tuoj pat išformuojamas (IV. 16 d.). Su Jonu Šimkum iš Rytprūsių atvyko net 30 jaunų vyrų: jie buvo kurį laiką karinio apmokymo instruktoriais.

1-mojo Žemaičių B-no vadas buvo J. Aukštulaitis, vokiečių karo vald.; jo adjutantas buvo Erd. Simonaitis. J. Aukštulaitis buvo išsiųstas į Kauną pas kar. Grigaliūną-Glovackį (vėliau buvo generolas). Po šio kauninio vizito jis kažkur dingo. Į jo vietą buvo atsiųstas kar. St. Kuizinas (vėliau buvo pulk. leit.). 1919 m. IV. 16 d. išformuotojo 1-mojo Žemaičių bataliono kariai buvo priskirti prie Šiaulių m. komendantūros. Jonas Šimkus pakeliamas (1919.IV.24 d.) į leitenanto laipsnį. Tuo pačiu jis skiriamas mūsų kariuomenės artilerijon. Dalinys, kuriame tarnavo Šimkus, 1920.IV.27 d. iškeliamas prie Vilniaus. Jis dalyvauja kovose prieš lenkus ties Skietuvais, Vyčiūnas, Musnikais, Tiesaruliais, Giedraičiais ir kitur.

Aktyviai dalyvauja kovose prieš Lietuvon besiveržiančius bolševikus. Dalyvauja mūšiuose prie: Ilakių, Rosalinoff, Amenhoff, Neugrunvald, Komeriškių dv., Ilukštos m., prie Daugpilio, Jadvygavos dv. 1919.V.29 — 1920.I.5. d. laikotarpyje.

Už pasižymėjimus ir narsumą kautynėse apdovanojamas Vytie kryžiumi su kardais (I rūš., V laipsnio); D.L.K. Gedimino IV laipsnio ordinu; Lietuvos kar. kūrėjų savanorių medaliu: Lietuvos neprikl. medaliu; Latvijos neprikl. medaliu. 1920 m. VII.25 d .skiriamas 10ton baterijon vyr. karninku, o 1922.IX.16 d. — 4 artil. pulko gaubicų baterijos vadu. Jau taikos metu Šimkus tarnavo Lietuvos kariuomenėje įvairiose vietovėse, skirtingose pareigose iki 1930 m.; tais metais liepos 30 d., tarnybos labui, skiriamas į Ginklavimo Valdybą, kur ištarnavo iki 1932.I.2 d. Paleidžiamas atsargon majoro laipsniu. Po to, jis kauniškiams nebe naujas žmogus; jis eina Kauno m. brandmajoro pareigas, be to, išsiskiria iš kitų, kaip ir generolas Vl. Nagevičius, savo augštu ūgiu.

Mūsų tėvynės tragedija ir raud. armjos įvykdyta Lietuvos okupacija ir Joną Šimkų išbloškė iš savo krašto ribų: prieš 10 metų jis su dviem sūnum, dukra ir žmona atsidūrė Amerikoje ir, šiuo metu, gyvena Detroite. J. Šimkus ir šiandien, nežiūrint nebe pirmos jaunystės, nerodo nuovargio, yra aktyvus Lietuvių veteranų s-gos "Ramovės" Detroito skyriuje. O puiki lietuviška šeimynėlė, jaunasai Šimkų prieauglis, namie tik lietuviškai kalba. Be abejo, tų lietuviškos dvasios įskiepijimo nuopelnų priklauso ir Marijai Šimkuvienei.

Vladas Mingėla

LEOPOLDUI DYMŠAI

mirus, mielą Ponią Ireną Dymšienę, dukterį Marijoną ir jos šeimą, netekus mylimo vyro ir tėvo, giliai užjaučia ir liūdi

Dr. Lidija Stanaitienė
M. ir Z. Raulinaičiai

Konsulą VYTAUTĄ STAŠINSKĄ, staiga mirus jo mylimai žmonai ALDONAI, nuoširdžiai užjaučia

M. ir Z. Raulinaičiai

MIRĖ PLK. PETRAS JURGAITIS

Š. m. kovo mėn. 19 d. 12 val. naktį Clevelando Poliklinikoje mirė plk. Petras Jurgaitis, po sunkios vidurių vėžio ligos. A. A. velionis buvo Lietuvos savanoris-kūrėjas, Nepriklausomybės Kovų dalyvis ir 2-jų Vyčių Kryžių kavalierius. Nepriklausomoje Lietuvoje buvo 8 ir vėliau 9 pėst. pulko vadu, Karo mokyklos v-ku ir išėjęs į pensiją, Biržų m. burmistru. Clevelande velionis buvo žinomas kaip gero takto ir nuoširdaus būdo žmogus, aktyvus lietuvių bendruomenės narys, karių veteranų Clevelando skyriaus narys ir dosnus Vasario 16 Vardo gimnazijos Vokietijoje rėmėjas.

Gražaus būrio artimųjų, Biržų krašto žmonių, lietuvių bendruomenės, Ramovės skyriaus ir birutiečių atstovų kovo mėn. 23 d. palydėtas ir palaidotas į amžino poilsio vietą Clevelando Kalvarijos kapinėse.

Velionis Lietuvoje paliko šeimą, kuri neseniai sugrįžo iš Sibiro tremties.

J. C

A. A. Virš. Petras BLIUDNIKAS

Rochester, N. Y. Negausi Rochesterio Lietuvių Bendruomenė ir Ramovės skyrius š. m. sausio mėn. 9 d. neteko aktingo nario — viršilos Petro Bliudniko, kurį mirtis išskyrė iš gyvųjų tarpo. Velionis gimęs 1905. 4. 22, visą gražiausiąją savo gyvenimo dalį paskyrė Nepriklausomos Lietuvos kariuomenei, kurion įstojo savanoriu 20 metų būdamas, 1925 metais. Išlavintas, drausmingas ir darbštus — netruko būti įvertintu: pasiekti viršilos laipsnį ir eiti atsakingas pareigas 1-mos div. štabe Panevėžyje.

Nors karinis gyvenimas ir pareikalaudavo daug laiko ir energijos, bet velionis rasdavo laiko ir energijos būti aktyviu ir visuomeniniame darbe. Dar prieš kariuomenėn įstodamas įsijungė į aktyvių šaulių eiles. Prisirišimo prie Šaulių Sąjungos velionis niekados neatsižadėjo. Aktyviai reiškėsi mėgėjų vaidintojų tarpe ir žinomam Panevėžio "Dainos" chore.

Radęs prieglaudą su šeima Rochesteryje, N. Y., velionis tuojau įsijungė į aktyviųjų eiles. Buvo vienas iš Ramovės skyriaus pirmųjų narių — steigėjų, iniciatorių. Ramovėnu liko iki pat amžiaus pabaigos. Buvo veiklus ir kitose organizacijose — Lietuvių Bendruomenės skyriuje, kurio valdybos pirmininku buvo vienerius metus. Visą gyvenimą mėgęs dainą, įsijungė į Rochesterio Lietuvių Bendruomenės chorą. Buvo ir senosios kartos įsteigtosios šv. Petro ir Povilo draugystės narys.

Plk P. Jurgaitis

Tiesaus ir malonaus būdo a.a. Petras buvo žinomas ir mėgiamas visų lietuvių. Velionis buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo ir Gedimino ordinų medaliais, Nepriklausobės ir Gaisrininkų medaliais. Būrys draugų ir ramovėnų palydėjo Petrą į amžinąją poilsio vietą, kur atsisveikinimo žodį tarė Ramovės skyriaus pirmininkas Pranas Saladžius. Mirtis nutraukė gyvenimą ir svajones — dar kartą išvysti laisvą tėvynę. Svetinga, bet svetima žemė, priglaudė mirtinguosius palaikus amžinybei.

Velionis paliko žmoną ir sūnų — abu aktyvius ir susipratusius lietuvių bendruomenės narius.

A.M.C.

Vrš. P. Bliudnikas

A. A.

Inž. Plk. ltn. Juozas Steponavičius

Prieš tris metus vasario 16 d. mirė L.V.S. Ramovė Chicagos skyriaus aktyvus narys plk. ltn. Juozas Steponavičius. Palaidotas šv. Kazimiero kapinėse Chicagoje.

Velionis gimė 1886 m. vasario 2 d. Kėdainių apskr., Dotnavos valšč. ūkininko šeimoje. Mokėsi Liepojos realinėje gimnazijoje, kurią baigęs 1907 m. įstojo į Petrapilio universiteto Fizikos - Matematikos fakultetą. Universitetą užbaigęs 1911 m., atlikęs rusų kariuomenėje karinę prievolę, įstojo į Maskvos Petrovsko-Razumovsko institutą studijuoti hidrologiją. Institutą baigti jam nepavyko, nes 1914 m., prasidėjus Didžiajam karui, buvo mobilizuotas ir paskirtas į inž. karo mokyklą. Baigęs karo mokyklą, buvo pakeltas ir paskirtas į inžinerijos dalinius rusų armijoje, kurioje įvairiuose frontuose ištarnavo iki 1917 m.

Inž. plk. ltn. J. Steponavičius

Kilus Rusijoje revoliucijai, velioniui pavyko iš armijos pasitraukti ir su dideliu vargu 1918 m. pabaigoje grįžti Lietuvon. 1919 m. užėjus bolševikams Lietuvon, velionis buvo suimtas ir uždarytas į Panevėžio kalėjimą, iš kurio vis dėlto pavyko išsigelbėti ir iš bolševikų užimtų sričių pabėgti į Kauną.

Kaune pateko į karo technikos skyrių Kr. Ap. m-joj ir ištarnavo ten iki 1928 m., išeidamas į atsargą plk. leitenanto laipsniu. Tada įstojo dirbti į Susisiekimo m-ją, Tiekimo Valdybą, kurioje ištarnavo iki 1938 m. kaip valdybos vice-direktorius.

Vėliau gyveno savo ūkyje Vendzgaliuose, Dotnuvos valsč., Kėdainių apskr.

Prasidėjus Antr. Pas. karui, velionis iš ūkio persikėlė į Kauną ir įstojo dirbti Danų insulino laborato-

B. Pašeiminiškis

TREMTINIO MĄSTYMAI

(prie Maino upės, Vokietijoje, 1946 m.)

Čia, žaliam slėnyj, tykiai teka upė,
Bet ji ne mūs miela Šešupė.
Ir vėjas, jos pakrantėje siūbuodamas karklus,
Man neatneša žinių apie tėvynės kankinės vargus,
Nei apie jos svetur išlakščiusių vaikelių karčią dalią...
Kiek toliau, į šiaurės vakarus nuo čia,
Tarp krantų uolom išraižytų,
Ar vienuogynais apsodytų,
Tarp senų miestų ir pilių,
Tarp reto grožio reginių
— Tikra šio krašto puošmena
Su gelsva vandenio spalva —
Banguoja Reinas išdidus,
Žiloj senovėj jau garsus.
Nors karo sūkuriai išgriovė tiltus jo puikius
Ir gretimus miestus,
Bet jis tylus,
Dėlei rytojaus visiškai ramus,
Audringą praeitį sau prisimindams:
Žiauriuosius Juliaus Cezario laikus,
Pareinį čiupusius Romos grobuoniškus nagus,
Gausiai po kraštą pastatytas
Romėnų įgulų tvirtoves — "kastelles",
Drausmingai išmankštytas Romos karių eiles,
Legionierių kieto plieno ginklą
Ir tolimam miške Germaniko... paminklą.
Plaukia, liūliuoja Reinas išdidus
Dėliai rytojaus visiškai ramus.
Lygiai šiandieną Nemunas senasis,
Sielvarto didžio ištiktasis,
Po dvigubo karo audrų,
Žavingame pakaunės slėnyj
Palikęs be tiltų
Visoj šalyj be daugelio vaikų
Ramiai banguoja linkui vakarų
Tarp grožiu tryškančių krantų,
Tarp žalių slėnių ir laukų
Miškais apaugusių kalvų,
Tarp panoramų dyvinai gražių,
Kiek susimąstęs ir tylus,
Dėl ateities ramus,
Didingą senovę prisimindamas:
Įžulų priešą iš pietų — Konradą trumparegį,
Pakvietusį čion kryžiuočius, kad padaryt mums greitą galą —
Tikrumoje, amžiams nulėmusį savai tėvynei liūdną dalį,
Romano Galiciečio šunybes,
Dažnas savų didikų niekšybes
Klastingų kryžiaus riterių nuolatinius žygius,
Visur juos lydinčius ramių kaimų gaisrus,
Totorių ordas laukines,
Maskvos apričnikų gaujas;
Pilėnų kunigaikščio šaunų žygį,
Senojo Kauno degančiąją pilį,
Jos liepsnoj žūvantį Vaidotą
Su savo karžygiais draugais,
Karų ar laiko sunaikintas
Senas pilis panemuniais,
Ir kietą kerštо priesaiką Vytauto,
Kilusią iš taurios širdies
Prie Kauno degančios pilies,
Ir garsią pergalę lietuvio
— Aisčių stipriausiojo čiabuvio —
Ties Žalgirio gūdžiais miškais,
Plaukia, vingiuoja Nemuns išdidus,
Dėl ateities ramus.
Nenusiminkime: išauš diena
— Gal nesulauks jos mūs karta —
Kai bus sutriuškinta
Motorizuoto barbaro šventvagiška veikla

---

rijon vedėju prie "Maisto" fabriko Aleksote. Ten jis išbuvo iki 1941 m. Įmonę nacionalizavus, vėl apsigyveno savo ūkyje, kur išgyveno iki 1944 m., t.y. iki antros bolševikų invazijos.

Liepos mėn. pasitraukė iš Lietuvos ir apsigyveno Graco mieste Austrijoje, kur vietos un-teto botanikos fakultete gavo tarnybą. 1945 m. rusams artėjant, pasitraukė į Bavariją, kurioje išgyveno iki emigracijos į JAV, t.y. iki 1947 m. Apsigyveno Chicagoje. Iš karto dirbo fizinį darbininko darbą. Po mėnesio, kito, gavo darbą "Armor" kompanijoj laboratorijoje, kurioje išdirbo iki 1954 m. Ištikus antram širdies smūgiui pasitraukė į pensiją. Pensininku išgyveno vos du metus ir 1956 m. mirė.

Pov. Dirkis

Stockholm, 1959, kovo 24 dieną

Didžiai gerbiamas
p. Raulinaiti,

patvirtindamas akto iš vasario 20 dienos nuorašo, o taip pat ir atsiųstų man pinigų gavimą, norėčiau pareikšti Jums ir kitiems tą aktą pasirašiusiems mano širdingą padėką. Nenoriu paneigti, kad to akto nuorašo gavimas tikrai sudarė man malonumą. Jis kaip ir paskatina mane toliau tęsti pradėtą švedų archyvuose jieškojimo darbą. Deja, turiu pasakyti, kad ištikusi nelaimė taip mane pakirto, kad kol kas aš nepajėgiu nieko daryti. Guli pas mane namie jau surinkta medžiaga lietuvių dalinių veiksmams 1702 — 1705 metais Lietuvos teritorijoje, bet, kaip sakiau, medžiaga tik guli. Keleta kartų aš mėginau pradėti ją tvarkyti, bet susikoncentruoti nepajėgiu, ir kol kas nieko man neišeina. Teks kiek palaukti; tikiuosi, kad su laiku galėsiu Jums atsiųsti ir šitą savo darbą.

Naudojuosi proga ir prašau priimti asmeniškai ir perduoti "Kario" bendradarbiams mano sveikinimus ir geriausius linkėjimus šv. Velykų proga, kartu ir mano tikros pagarbos pareiškimą.

O. Urbonas

Kaina
2 Lt ct

SKAITYTOJŲ SKELBIMAI

Vienos skiltiės skelbimas iš 5 eilučių ar mažiau: vienkartinis — 1 dol., penkis kartus — 3 dol., dešimtį kartų — 5 dol. 10 eilučių ar mažiau (bet daugiau kaip 5) dvigubai ir t. t.

1. Kas turi paskolinti ar parduoti Lietuvos karinius žemėlapius 100.000 ir 25.000 mastelio, rašykite KARIUI.

2. Jieškomas paskolinti ar pirkti Homero Iliados lietuviškas vertimas, išleistas Nepriklausomoj Lietuvoj. Rašykite KARIUI.

3. Lietuvoje leisto Pašto Pasaulio 1936 m. numeriai prašomi paskolinti per KARĮ.

RAMOVĖNŲ FOKŠTAS

Kaip likusieji Lietuvoje, taip ir po laisvąjį pasaulį išsisklaidę, dar daug kas atsimena studentų — atsargos karininkų (korp. Ramovė) puikų chorą.

Iki bolševikų okupacijos, per eilę metų tas choras aplankė ne po vieną kartą, visus Lietuvos miestus, miestelius ir savo skambiomis dainomis žavėjo įgulų karius, šaulius ir visuomenę.

Pavakarieniauti ir linksmiau laisvalaikį praleisti, dažniausia šeštadieniais, Vytauto Didžiojo Universiteto studentai rinkdavosi daugiausia į vieną restoraną Laisvės Alėjoje, kurio savininkas mėgo juos dėl kartais iškrečiamų labai juokingų pokštų ir dainų. Skaniai prisijuokti ir pasiklausyti gražių ramovėnų dainų, į tą restoraną rinkdavosi visoki valdininkai, jaunimas ir kitoki asmenys.

Restorano savininkas, matydamas, kad į jo restoraną studentų lankymasis privilioja daugiau publikos, dėl ko didėja jo pelnas, kartais pats geroje nuotaikoje būdamas, už studentų išgertą alų atsisakydavo priimti pinigus.

Vieną gražų šeštadienio vakarą, kada į restoraną buvo atėjęs nemažas studentų skaičius, jų skaičiuje ir ramovėnų ir kitokios publikos, restorano savininkas, pats sau tyliai sako: — Šiandien ramovėnai manęs nebeprigriebs, laikysiuos tvirtai.

Savininkui priėjus prie ramovėnų staliuko, vienas iš jų sako: — Šeimininke, duosi mums alaus, o mes dainuosime ir jei kuri dainų Tamstai patiks, tai tada už išgertą alų mes jums nemokėsim. O jei nė viena nepatiks, tai mes užsimokėsim.

Sutinku! — sako savininkas pats sau galvodamas, jei ištikrųjų kuri ir patiktų, visvien atsakys, kad nepatinka.

Gurkšnodami alų, ramovėnai dainuoja dainą po dainos. Užbaigus dainą savininkas vis sako: — Man ta nepatinka.

Bedainuojant, išgėrus po kelis bokalus alaus ir daugiau gerti nebenorint, vienas iš ramovėnų išima iš savo kišenės piniginę, ją atidaro, deda pinigus ant stalo ir dainuoja, o kiti jam pritaria:

— Kolegos, pinigus ant stalo dėkit!
Šiandien laimėti nesitikėkit!

Restorano savininkas, matydamas, kad išlošė, sušunka: — O, ta, tai man patinka.

Tada ramovėnas, greit nuo stalo pinigus sužeria sau į saują ir sako: — Pagal susitarimą išlošėm mes, nes tamsta viešai pasakei, kad ta dainelė patinka.

K. M. J. Š.

APSIGAVO SARGYBINIS

Kareivis, bestovėdamas vakare sargyboje užsnūdo. Netrukus jį išgąsdino mėšlovabalis, atsitūpęs jam ant nosies. Pastebėjęs, kad tai tik vabalas, nutarė toliau pasnausti.

Bet štai po valandėlės budintysis karininkas, betikrindamas postus, priėjo ir čia. Pirštu pabraukė snaudžiančiajam per nosį, norėdamas išbudinti. Bet kareivėlis, nusišypsojęs ir dar užmerktomis akimis, tarė sau:

— Na, jau šį kartą, mėšlovabali, neapgausi manęs.

Kas toliau įvyko — aišku ir be žodžių.

SOVIETINĖ TVARKA

Per 1940—41 m. bolševikų okupaciją Lietuvoje, kada prie krautuvių atsirado ilgos eilės, lietuvės moterys, stovėdamos eilėje, rusiškai pradėjo keikti rusus, kad jie atnešė iki šiol Lietuvoje nebuvusias eiles. Tai išgirdusios eilėje stovėjusios rusės savo tarpe pradėjo stebėtis:

— Tai nekultūringi tie kapitalistiniai kraštai. Va, kad ir toj pačioj Lietuvoj, iki mūsų atėjimo nebuvo jokios tvarkos. Nemokėjo net į eilę prie krautuvių sustoti.

D. P.

KODĖL BUVO NUŽUDYTAS LINCOLNAS

Abraomas Lincolnas buvo nužudytas ne dėl jo vestos kovos už vergijos panaikinimą, kaip kad dar ir šiandien norima publiką įtikinti. Jį nužudė dėl jo finansinių planų, kurie jei būtų įvykdyti, būtų atėmę pelną bankininkams ir pinigų skolintojams.

Lincolno idėją kaip atsikratyti pinigų skolintojų nusakė Thomas Jeffersonas savo laiške Crawfordui 1816 metais: išleidžiant banknotus išperkamus specialių mokesčių, įvestų tam tikram laikotarpiui, nereikėtų mokėti už juos išleidžiančiam bankui nuošimčių.

Lincolną nušovė Booth, kuris pats nebuvo nei pietietis, nei vergų savininkas (žiūr. W. E. Woodward, New American History). Žudiko Booth valizoje buvo rastas šifruotas pranešimas, raktas tam šifrui vėliau buvo rastas pas Judah P. Benjamin (J. R. Elsom, Lightning over the Treasury Building). Benjaminas buvo Rotšildų agentas jau tuomet, kai jis ėjo pietų Konfederacijos valstybės sekretoriaus pareigas. Rotšildai pinigais rėmė abi Pilietinio karo kovojančias puses ir už tai lupo gerus nuošimčius.

Lincolnui žuvus, žuvo ir jo idėja ir tarptautiniai pinigų skolintojai vėl galėjo, ir dar šiandien tebegali, lupti procentus už banknotų naudojimą iš visų, patys nesuteikdami jokio patarnavimo už tai.

A. M.

AUKOJO KARIUI:

Po $4.00:
Butkūnas Andrius, Ill.

Po $2.00:
Kielius Kazys, Ill.
Vyšniauskas J., Canada

Po $1.00:
Balnionis Jonas, Mich.
Grigaliūnas M., Ill.
Gulbinas Petras, Canada
Kukarskas Juozas, Md.

KARYS dėkoja aukotojams

JURGIS REKEŠIUS

LIETUVIS LAIKRODININKAS

65-39 A Grand Ave., Maspeth 78, N. Y.
Tel. TWining 4-7327

★

Gerai atliekami taisymo darbai ir parduodami nauji laikrodžiai

KARIO LEIDINIAI

gaunami pas KARIO platintojus:

H. Sienkievičiaus KRYŽIUOČIAI,
istorinis romanas
I tomas
$3.50
II tomas
$3.50
III tomas
$3.50

KARIO skaitytojai, užsisakydami tiesiai iš KARIO, visus tris tomus gauna tik už $8.00.

Laisvoji Lietuva

Prenumerata:

Metams	— —	$4.50
Pusei metų	— —	$2.50
Atsk. Nr.	—	10 centų

Adresas:
911 W. 32nd ST., CHICAGO 8, ILL.

Phone: PRospect 8-5374

BALYS RADIO & TELEVISION
SALES - SERVICE

Electrical Appliances - Gifts - Records
Cards - Films

2646 West 71st St., Chicago 29, Ill.

DIRVA ★★★ THE FIELD

Dukart savaitinis, leidžiamas Viltie D-jos. Išeina Clevelande pirmad. ir ketvirtadieniais. Redaktorius: Balys Gaidžiūnas.

PRENUMERATA: metams $8.00. Atsk. Nr. kaina 10¢.

Adresas:
6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio

DARBININKAS

VISŲ LIETUVIŲ LAIKRASTIS!

916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Išeina du kartu per savaitę

Kaina metams	**$6.00**
Brooklyne	**6.50**
Užsienyje	**6.50**

Prenumerata JAV ir užsienyje: Metams — $6.00, pusmečiui — $3.00, atsk. nr. — 60c. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
L. BILERIS, c/o KARYS,
916 Willoughby Ave.,
Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

•

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.